

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 4 7 1 1

9 17713305000003

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA

U SPOMEN na HRABRE LJUDE

15. konferencija
načelnika GS OS
zemalja A-5

Nema
alternativne
suradnji i
međusobnom
razumijevanju

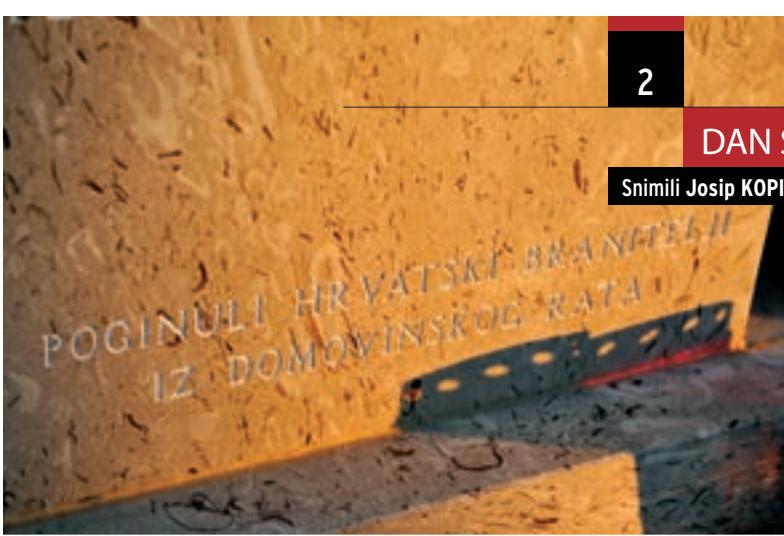

DAN SJEĆANJA NA
STRADANJE ŠKABRNJE
LJUBAV PREMA DOMOVINI
BILA JE JAČA OD BILO
KAKVE SILE

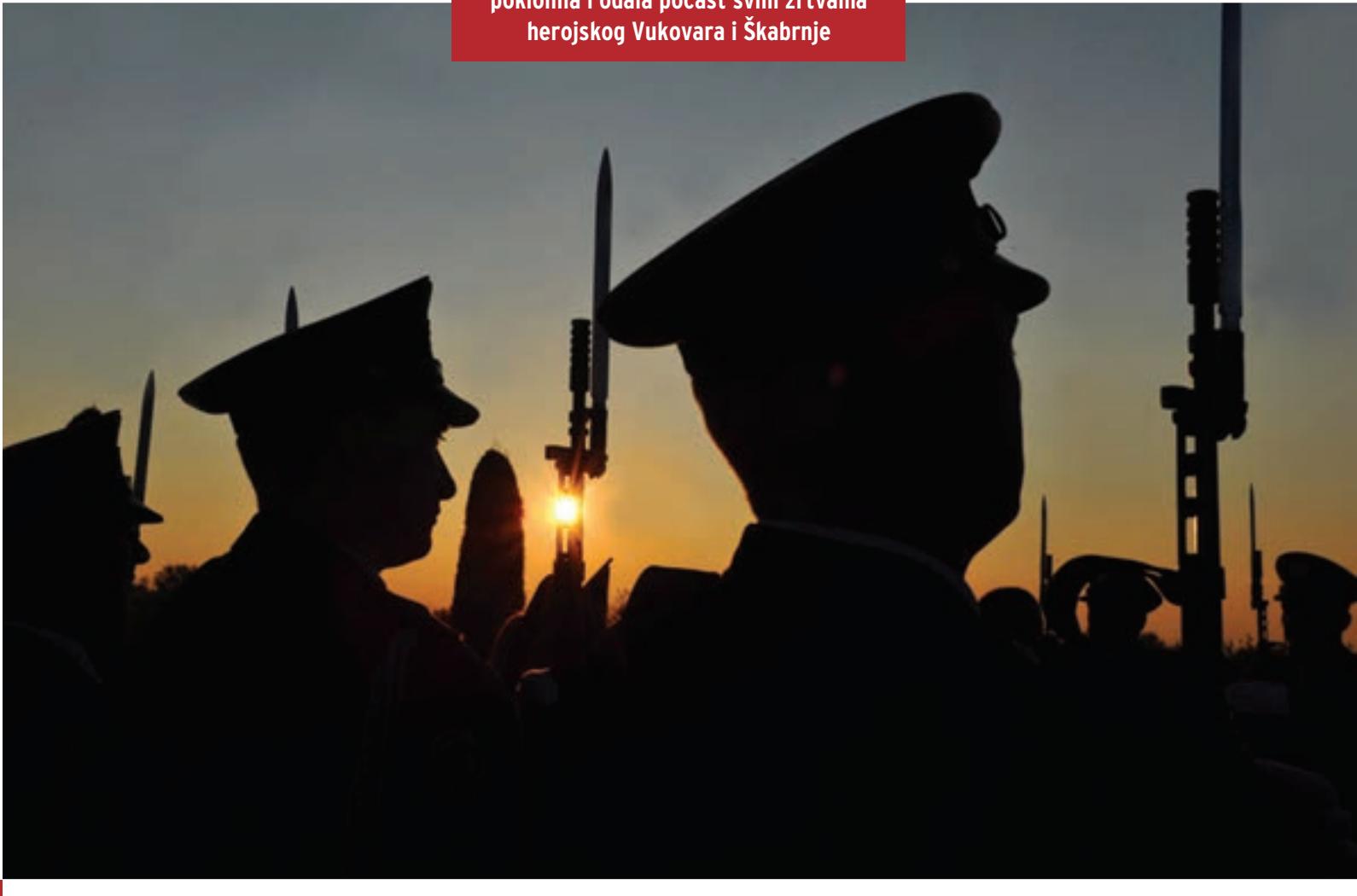
PROGRAM CJELOVITE
VOJNIČKE OSPOSOBLJENOSTI

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA I ŠKABRNJE

Snimili Josip KOPI, Tomislav BRANDT

Hrvatska se na 20. godišnjicu stradanja poklonila i odala počast svim žrtvama herojskog Vukovara i Škabrnje

20

Bitka za Vukovar

Riječ je o posebno dojmljivom postavu, čijim se idejnim rješenjem dobiva potpuni uvid u to kako su Vukovarci i njihov grad živjeli i što su sve proživjeli tijekom 90 dana, i to od 24. kolovoza do 18. studenoga. Slika i tekst koji su postavljeni na drvenim instalacijama evociraju sjećanja, zorno nas vraćaju 20 godina unatrag...

10

Nema alternative suradnji i međusobnom razumijevanju

U regiji nema alternativne suradnje i međusobnog razumijevanja. U tom smislu, Američko-jadranska povjera već nas je uvjerila u svoju vrijednost. Ona je imala vrlo bitnu ulogu u euroatlantskim integracijama u regiji te postala instrument političke, sigurnosne, obrambene i vojne suradnje. Kao članica NATO-a i skorašnja članica Europske unije, Hrvatska će nastaviti davati posebnu pozornost regionalnoj suradnji, rekao je ministar Božinović na otvaranju konferencije

Naslovnicu snimio Josip KOPI

"Jednom godišnje obilježavamo, ali se svaki dan sjećamo stradanja Škabrnje, junačkog ravnokotarskog mjesta, ubijenih nevinih junaka, srušenih i spaljenih kuća i crkve", kazao je izaslanik predsjednice Vlade Božidar Kalmeta. Dodao je da je ljubav naših ljudi prema domovini i obitelji bila jača od bilo kakve sile te da slobodnu, samostalnu i demokratsku Hrvatsku koja će uskoro postati punopravnom članicom Europske unije dugujemo upravo braniteljima koji su za nju podnijeli golemu žrtvu

8

MORH i OSRH

- 4 DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA**
U spomen na hrabre ljudi
- 12 NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Nastupni posjet izraelskog vojnog izaslanika
- 13 SREDIŠTE ZA SIGURNOSNU SURADNJU**
NATO-ova konferencija u RACVIAC-u
- 14 NOVOSTI IZ NATO-a**
Dogovoren partnerstvo i nakon povlačenja vojnika iz Afganistana
- 16 NOVOSTI IZ OSRH-a**
Održan tečaj za vozače višenamjenskog vozila HMMWV
- 17 ODRŽANA NATO-ova KONFERENCIJA U SPLITU**
Upravljanje resursima za budućnost
- 18 RAZGOVOR - VICEADMIRAL CAROL M. POTTER**
Pametna obrana
- bolja koordinacija i raspodjela sredstava

VOJNA TEHNIKA

- 22 VOJNA PSIHOLOGIJA**
Program cijelovite vojničke osposobljenosti
- 26 VOJNA TEHNIKA**
Roboti spremni za samostalno ratovanje?

MAGAZIN

- 30 PODLISTAK - HRVATSKI KRALJEVI**
Kraj razdoblja narodnih vladara
- 32 DOMOVINSKI RAT**
Dokumentirani zapisi o neistinama protiv Hrvatske tijekom Domovinskog rata (VI. dio)
- 35 IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Samokres Makarov 9x18 mm

U SPOMEN NA HRABR

“Došli smo ovdje odati poštovanje i pokloniti se svim žrtvama, kako Vukovara tako i Domovinskog rata. Vukovar je simbol bola, hrabrosti i vjernosti i nitko nema pravo zanemariti ove žrtve te ih time vrijedati”, istaknuo je u propovjedi kardinal Vinko Puljić te pozvao sve nazočne na vjeru i nadu u bolji suživot, na oprost, ali i naglasio da “pravi dijalog koji vodi k pomirenju počiva jedino na prihvatanju istine. “Istina će vas osloboditi i tko ne želi istinu, taj se stavlja na stranu zla. Samo prihvatanjem istine možemo graditi nadu i vjeru u bolju budućnost”, zaključio je kardinal

Pod motom “Hrabi ljudi” obilježen je 18. studenoga u Vukovaru Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991.- 2011., kao i 20. godišnjica vukovarskog stradanja.

Središnji dio obilježavanja započeo je u krugu Vukovarske bolnice okupljanjem Vukovaraca, branitelja, obitelji poginulih i više desetaka tisuća građana pristiglih iz cijele Hrvatske, nakon čega je formirana Kolona sjećanja - Križni put koja se ulicama Vukovara zaputila na Memorijalno groblje žrtava Domovinskog rata, isto kao i prije dvadeset godina kada su tim istim putem prošli mnogi Vukovarci, ali ih se, nažalost, malo vratilo.

E LJUDE

Počast stradalim i nestalim braniteljima i civilima polaganjem vijenca i paljenjem svjeće odao je predsjednik Republike Ivo Josipović, izaslanstvo Hrvatskog sabora predvođeno predsjednikom Lukom Bebićem te izaslanstvo Vlade koje je predvodila predsjednica Jadranka Kosor. Vijence su položila i svjeće zapalila i izaslanstva Oružanih snaga RH, Ravnateljstva policije, 204. vukovarske brigade čiji su pripadnici sudjelovali u obrani Vukovara 1991. tijekom koje je ubijeno, poginulo te nestalo oko 900 pripadnika te postrojbe, Koordinacije udruga proisteklih iz Domovinskog rata grada Vukovara, izaslan-

stva gradova Vukovara, Zagreba i Dubrovnika te Vukovarsko-srijemske županije i svih ostalih hrvatskih županija.

Izaslanstvo Ministarstva obrane i Oružanih snaga predvodio je ministar obrane Davor Božinović te načelnik Glavnog stožera general-pukovnik Drago Lovrić. Misa za sve pokojne i nestale, koju je predvodio nadbiskup vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, služena je na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru. U propovijedi je kardinal Puljić posebno istaknuo žrtvu koju je Vukovar podnio za slobodnu Hrvatsku te naglasio: "Došli smo ovdje odati poštovanje i pokloniti se svim žrtvama, kako Vukovara tako i Domovinskog rata. Vukovar je simbol bola, hrabrosti i vjernosti i nitko nema pravo zanemariti ove žrtve te ih time vrijedati". Pozvao je sve nazočne na vjeru i nadu u bolji suživot, na oprost, ali i naglasio da "pravi

Misa za sve pokojne i nestale, koju je predvodio nadbiskup vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, služena je na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru

Počast stradalim i nestalim braniteljima i civilima polaganjem vijenca i paljenjem svjeće odao je predsjednik Republike Ivo Josipović, izaslanstvo Hrvatskog sabora predvođeno predsjednikom Lukom Bebićem te izaslanstvo Vlade koje je predvodila predsjednica Jadranka Kosor

U koloni sjećanja koja je krenula od Vukovarske bolnice do Memorijalnog groblja žrtava Domovinskog rata bilo je više desetaka tisuća ljudi

„Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mračka? Odustajem od svih traženja pravde, istine, odustajem od pokušaja da ideale podredim vlastitom životu, odustajem od svega što sam još jučer smatrao nužnim za nekakav dobar početak, ili dobar kraj. Vjerojatno bih odustao i od sebe sama, ali ne mogu. Jer, tko će ostati ako se svi odrekнемo sebe i pobjegnemo u svoj strah? Kome ostaviti grad? Nema leđa jačih od mojih i vaših, i zato, ako vam nije teško, ako je u vama ostalo još mladenačkog šaputanja, pridružite se.“

Siniša Glavašević

groblju žrtava iz Domovinskog rata grada Vukovara do masovne grobnice Ovčara molitvom, polaganjem vjenaca te Križnim putem učenika osnovnih škola grada Vukovara i Borova naselja, zapalili svijeće i odali poštovanje žrtvama.

Prigodno se održala i "Dunavska regata sjećanja Erdut-Vukovar" kojom su Neretvanski lađari

Slavko Jurić, predsjednik HVIDRA-e Vukovar

Nakon 20 godina, tužnih događanja i sjećanja na žrtvu Vukovara i ove godine okupili smo se ovdje u krugu bolnice da dostoјanstveno obilježimo dane sjećanje na žrtvu Vukovara, na sve one koji su dali život za Lijepu Našu, ali i nas koji smo se borili i u tim okolnostima ostali živi. Ovo je ponajprije posvećeno njima, onima koji su dali svoje živote. Njih nema, no njihove su obitelji tu. I poslije toliko godina, još nam nedostaje naših suboraca. Mnogo su poduzimala državna tijela da bi se otkrilo gdje su u pokopani, da bi ih dostoјanstveno sahranili, da bi njihove obitelji mogle na grob i zapaliti svijeću, da bi mogli odati počast svima koji su stradali u Vukovaru.

iz Komina, također, odali počast svim poginulim žrtvama u Vukovaru i Domovinskom ratu.

Zadnji dan obilježavanja tradicionalno se, već po sedmi put, održao novinarsko-književnički susret "Grad-to ste Vi" posvećen novinaru, književniku i ratnom izvjestitelju Siniši Glavaševiću, ubijenom na Ovčari 20. studenoga 1991. U organizaciji Gradske knjižnice Vukovar i Hrvatskog radija Vukovar, te u suradnji s

Hrvatskim novinarskim društvom i Društvom hrvatskih književnika, na susretu su sudjelovali književnici Božidar Petrač, Tomislav Domović, Marija Peakić Mikuljan, Stjepan Svedrović, Goran Rem, kao i novinari HRT-a Željko Ivanjek i Dragutin Lučić. ■

Danijel Rehak, predsjednik Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora

Nama su posebno teški ovi dani, sjećanja koja smo mi prošli. Meni je iznimno drago što je ovoliki broj ljudi došao odati počast onima koji više nisu s nama. Došlo je mnogo ljudi da bude u koloni sjećanja. Time Hrvatska pokazuje da nije zaboravila one koji su je branili, one koji su dali svoj život i one za koje još ne znamo gdje im je grob.

**Goran Hefer,
hrvatski branitelj**

Kao hrvatski branitelj dolazim ovdje posljednjih desetak godina. Ovo je dan kad se svi sjećaju Vukovara. Trajna je zadaća svih nas, da pamtimo što se ovdje događalo devedesetih godina. Ovdje je posebna atmosfera, poseban je osjećaj kad se dođe na groblje, to je nešto što treba ostati svima nama u sjećanju. Mnoge ljudi ovdje već godina viđam u koloni, a dolaze i novi; to je nešto što mora ostati trajno.

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

LJUBAV PREMA DOMOVINI bila je jača od bilo kakve sile

"Jednom godišnje obilježavamo, ali se svaki dan sjećamo stradanja Škabrnje, junačkog ravnokotarskog mjesta, ubijenih nevinih junaka, srušenih i spaljenih kuća i crkve", kazao je izaslanik predsjednice Vlade Božidar Kalmeta. Dodao je da je ljubav naših ljudi prema domovini i obitelji bila jača od bilo kakve sile te da slobodnu, samostalnu i demokratsku Hrvatsku koja će uskoro postati punopravnom članicom Europske unije duguje mo upravo braniteljima koji su za nju podnijeli golemu žrtvu

Komemorativnim skupom 18. studenoga obilježena je 20. godišnjica stradanja Škabrnje i Dan sjećanja na škabrnjske žrtve, civile i branitelje koji su ubijeni i poginuli tijekom Domovinskog rata

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na spomen-obilježju masovne grobnice i kod Središnjeg križa na mjesnom groblju te komemorativnim skupom 18. studenoga obilježena je 20. godišnjica stradanja Škabrnje i Dan sjećanja na škabrnjske žrtve, civile i branitelje koji su ubijeni i poginuli tijekom Domovinskog rata. Predsjednik Republike Hrvatske u svom je pismu, koje je pročitao njegov izaslanik general-pukovnik

Slavko Barić. 18. studenog prije 20 godina nazvao najtužnijim danom u povijesti Ravnih kotara, a stradanje Škabrnje i drugih manjih mjesta zločinom bez presedana. "Stradanje vašeg mjesta i herojski otpor branitelja ostaju zauvijek upisani u hrvatskoj povijesti", stoji u pismu Predsjednika Republike. Napomenuo je i da je naša trajna obveza inzistiranje da krivci izadu pred lice pravde. "Kažnjavanje krivacu ne bi izlijecilo rane, ali bi ih sigurno ublažilo".

Josip Friščić, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora prisjećajući se žrtvi Škabrnje kazao je da je mjesto obnovljeno, ali i da se "rane srca i duše ne liječe projektima i programima. Lijek za njih je pravda. Zločinci imaju ime i prezime i kad tad ih ruka pravde mora stići", kazao je Friščić. Uime predsjednice Vlade zahvalnost žrtvama Škabrnje i njihovim obiteljima odao je njezin izaslanik ministar Božidar Kalmeta. "Jednom godišnje obilježavamo, ali se svaki dan sjećamo stradanja Škabrnje, junačkog ravnokotarskog mesta, ubijenih nevinih junaka, srušenih i spaljenih kuća i crkve", kazao je Kalmeta te dodao da je ljubav naših ljudi prema domovini i obitelji bila jača od bilo kakve sile. Kazao je i da slobodnu, samostalnu i demokratsku Hrvatsku koja će uskoro postati punopravnom članicom Europske unije dugujemo upravo braniteljima koji su za nju podnijeli golemu žrtvu. Tragedije otprije dvadeset godina prisjetili su se i načelnik općine Škabrnja Luka Škara, zapovjednik Samostalnog bataljuna Škabrnje iz 1991. Marko Miljanić i župan Zadarske županije Stipe Zrilić.

U sklopu obilježavanja 20. godina stradanja Škabrnje u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije služena je koncelebrirana misa koju je predslavio zadarski nadbiskup mos. Želimir Puljić. "Danas smo se okupili da se sjetimo svih koji su živote položili na oltar domovine, njihovih obitelji, da se sjeti Hrvatska tih dana kad smo sami ostavljeni izvojevali pobjedu," kazao je mons Puljić. Vukovar i Škabrnja su, napomenuo je, simbol stradanja, ali i bolni podsjetnik na sve žrtve koje su pale za samostalnu i slobodnu Hrvatsku. Kazao je i da Škabrnja danas napreduje, otvara se životu, što je znak trajne pobjede nad stradanjima i ratom. Nakon polaganja vijenaca na mjesnom groblju, djeca poginulih branitelja pustili su 98 golubova u spomen na poginule i ubijene branitelje i civilne žrtve Škabrnje čija su imena uklesana na spomen-obilježju. Izaslanik Predsjednika Republike general Barić i predstavnici Hrvatskog sabora posjetili su i Tomicu Karlić čija su četiri sina, od kojih su trojica bili hrvatski branitelji, poginuli tijekom Domovinskog rata.

Nakon polaganja vijenaca na mjesnom groblju, djeca poginulih branitelja pustili su 98 golubova u spomen na poginule i ubijene branitelje i civilne žrtve Škabrnje čija su imena uklesana na spomen-obilježju

Bio je ponedjeljak, 18. studenoga 1991., 7.30 sati kad je započela žestoka paljba po Škabrnji. Neprijateljske postrojbe ušle su u selo koje branitelji brojčano slabiji od neprijatelja, sa slabim naoružanjem, nisu mogli obraniti. Pošto je slomljen otpor branitelja, neprijatelj je potpuno razorio Škabrnju. Uništene su kuće, sakralni, gospodarski objekti. Kad su potpuno spalili i uništili mjesto, iz podruma i skloništa su izvlačili civile koje su ubijali iz neposredne blizine hicima iz vatrenog oružja, ali i tupim predmetima, udarcima po glavi, neke su pred smrt mučili, neke masakrirali. Nije bilo milosti ni prema kome. Samo tog prvog dana život je izgubilo 44 Škabrnjana.

Tijekom Domovinskog rata i kasnije stradavnjem od zaostalih minsko-eksplozivnih sredstava ubijeno je i poginulo 98 Škabrnjana čija su imena uklesana na spomen-obilježju, a kojima su i ovog 18. studenoga, 20 godina poslije Škabrnjani, ali i brojni drugi iz svih dijelova Hrvatske odali počast. Sjetili su se njihove žrtve, žrtve koju je u Domovinskom ratu dalo ovo malo ravnokotarsko mjesto u kojem je, kako je u pismu koje im je u povodu obilježavanja 20 godina sjećanja na žrtve Škabrnja poslao predsjednik Josipović, učinjen zločin bez presedana.

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Josip KOPI

U regiji nema alternative suradnji i međusobnom razumijevanju. U tom smislu, Američko-jadranska povelja već nas je uvjerila u svoju vrijednost. Ona je imala vrlo bitnu ulogu u euroatlantskim integracijama u regiji te postala instrument političke, sigurnosne, obrambene i vojne suradnje. Kao članica NATO-a i skorašnja članica Europske unije, Hrvatska će nastaviti davati posebnu pozornost regionalnoj suradnji, rekao je ministar Božinović na otvaranju konferencije

Nema alternative suradnji i međusobnom razumijevanju

U zagrebačkom hotelu Sheraton 22. studenog održana je 15. konferencija načelnika glavnih stožera oružanih snaga zemalja članica Američko-jadranske povelje (A-5) pod nazivom "Multinacionalna obuka i sudjelovanje u međunarodnim operacijama". U uvodnom dijelu konferencije sudionicima se obratio ministar obrane Davor Božinović.

Uz domaćina, načelnika Glavnog stožera OSRH-a, general-pukovnika Dragu Lovrića, konferenciji su nazočili načelnici Glavnog stožera OS Albanije (general-bojnik Xhemal Gjunkshi), Crne Gore (viceadmiral Dragan Samardžić), Bosne i Hercegovine (general-pukovnik Miladin Miločić) i Makedonije (general-bojnik Gorančo Koteski) te zapovjednik Savezničkog zapovjedništva združenih snaga Napulj i zapovjednik Mornaričkih snaga SAD-a za Evropu i Afriku admirал Samuel J. Locklear, zamjenik zapovjednika Američkih snaga za Evropu (US EUCOM) general-pukovnik John

D. Gardner i zapovjednik snaga Europske unije u BiH (EUFOR) general-bojnik Bernhard Bair. Konferenciji su nazočili i načelnici Glavnog stožera OS Republike Srbije (general zbora Miloje Miletić) i Republike Slovenije (general-bojnik Alojz Šteiner).

U govoru na početku konferencije, ministar Božinović je naglasio da u regiji nema alternative suradnji i međusobnom razumijevanju. U tom smislu, Američko-jadranska povelja već nas je uvjerila u svoju vrijednost. Ona je imala vrlo bitnu ulogu u euroatlantskim integracijama u regiji te postala instrument političke,

Američko-jadransku povelju su 2003. godine potpisale Hrvatska, Albanija i Makedonija te SAD, a navedenoj inicijativi 2008. godine pristupile su Bosna i Hercegovina te Crna Gora.

sigurnosne, obrambene i vojne suradnje. Kao članica NATO-a i skorašnja članica Europske unije, Hrvatska će nastaviti davati posebnu pozornost regionalnoj suradnji, rekao je ministar Božinović.

General-pukovnik Drago Lovrić izrazio je uvjerenje da će konferencija potvrditi zajedničke interese i ciljeve zemalja članica A-5, kao i ostalih zemalja regije, a to su ponajprije njezina stabilnost i sigurnost. Osim za regiju, zajednička suradnja je vrlo bitna i u međunarodnim mirovnim operacijama gdje države mogu ujediniti svoje kapacitete. Najbolji primjer za to je Škola vojne policije u Kabulu, rekao je general Lovrić.

Načelnik GS OS Republike Albanije general-bojnik Xhemal Cjunkshi je, uz potvrdu važnosti konferencije i inicijative A-5, istaknuo da će njegova zemlja biti i dalje posvećena promociji suradnje u regiji. Govoreći o mogućnostima suradnje u budućnosti, general Cjunkshi je izrazio uvjerenje da je sustav Pametne obrane iznimno dobro rješenje za male zemlje poput naših.

Zamjenik zapovjednika Američkih snaga za Europu (US EUCOM) general-pukovnik John D. Gardner istaknuo je glavne teme o kojima će se raspravljati na konferenciji, a to su obuka i uvježbavanje za međunarodne operacije i sudjelovanje u njima. Predstavnici zemalja A-5 imali su prigodu iznijeti pojedinačna i zajednička iskustva. Konferencija je završena potpisivanjem Zajedničke izjave zemalja sudionica. ■

Osim za regiju, zajednička suradnja je vrlo bitna i u međunarodnim mirovnim operacijama gdje države mogu ujediniti svoje kapacitete. Najbolji primjer za to je Škola vojne policije u Kabulu, rekao je general-pukovnik Drago Lovrić

Božinović i Locklear o obrambenoj suradnji Hrvatske i SAD-a

Uoči otvorenja 15. konferencije načelnika GS OS zemalja članica Američko-jadranske povelje na bilateralnom su se saštaku susreli ministar obrane Davor Božinović i zapovjednik Savezničkog zapovjedništva združenih snaga Napulj i zapovjednik Mornaričkih snaga SAD-a za Europu i Afriku admiral Samuel J. Locklear.

U izjavi za medije ministar Božinović je istaknuo da Hrvatska i SAD dijele vrijednosti i zajedno rade na održavanju mira i sigurnosti diljem svijeta. Dvije države surađuju na brojnim obrambenim područjima i koriste se svakom mogućnosti da razmjene iskustva i naučene lekcije. Zahvalivši na finansijskoj

pomoći SAD-a, ministar je naglasio da je Hrvatskoj posebno važno povjerenje SAD-a u Hrvatsku kao saveznika, te povjerenje u hrvatsku industriju koje je pokazala američka 6. flota remontom svojeg zapovjednog broda u hrvatskom brodogradilištu "Viktor Lenac". "Naši su brodograditelji pokazali visoku razinu sposobnosti, obučenosti, fleksibilnosti i obavili posao koji otvara mogućnosti dugoročnjoj suradnji američke ratne mornarice i hrvatskih brodogradilišta", zaključio je ministar.

Admiral Locklear je rekao da Hrvatska jest i bit će istinski strateški partner SAD-a. U tom kontekstu naročito je istaknuo hrvatsko sudjelovanje u međunarodnim misijama. Partnerstvo dviju zemalja ogledava se unutar NATO-a, ali i drugim organizacijama poput A-5, te u bilateralnom obliku, ponajprije zajedničkim vojnim vježbama. U 2011. SAD donirao je gotovo 10 milijuna dolara za opremanje hrvatskih Oružanih snaga u međunarodnim misijama, 2, 4 milijuna za pomoći u razminiranju i uklanjanju otpisanih ubojitih sredstava, te oko četvrt milijuna dolara za poboljšanje infrastrukture u vježbovnim postrojenjima OSRH-a. Najnoviji primjer suradnje je remont broda "USS Mount Whitney". Admiral Locklear je izrazio veliko zadovoljstvo obavljenim poslom, kao i prijamom koji su djelatnici Američke ratne mornarice imali u Hrvatskoj. Na kraju, admirал je zahvalio domaćinima na organizaciji konferencije te vodstvu koje Hrvatska pokazuje unutar inicijative A-5.

Nastupni posjet izraelskog vojnog izaslanika

U Ministarstvu obrane 15. je studenog u nastupnom posjetu boravio izraelski vojni izaslanik brigadir Yehu Ofer. Brigadira Ofera u MORH-u je primio državni tajnik Pjer Šimunović, koji je tom prigodom uz čestitke vojnom izaslaniku na imenovanju, naglasio odlične bilateralne odnose dviju zemalja. Brigadir Yehu Ofer prvi je vojni izaslanik države Izrael u RH, a sa sjedištem u Rimu. Imenovanjem brigadira Ofera na mjesto VIZ-a Izraela u RH stvorena je dobra osnova kojom bilateralni partneri mogu još uspješnije produbiti suradnju na vojnom, sigurnosnom i obrambenom području. U Glavnom stožeru brigadira Yehu Ofera primio je zamjenik načelnika GS OSRH-a za planove i resurse general-pukovnik Slavko Barić, a susretu je bio nazočan i veleposlanik Izraela Nj. E. Yosef Amrani. General Barić je brigadira Ofera upoznao s dosadašnjom bilateralnom vojnom suradnjom, razvojem Oružanih snaga Republike Hrvatske s naglaskom na sudjelovanju u međunarodnim vojnim operacijama i misijama te s prijedlogom područja suradnje s izraelskim oružanim snaj

Snimio Josip KOPI

gama. Brigadir Ofer je zahvalio na gostoprivrstvu i izrazio zadovoljstvo što je u mogućnosti raditi na unapređenju bilateralnih odnosa dviju zemalja. Izrazio je uvjerenje da postoje mnoga zajednička područja koja će, za vrijeme obnašanja svog mandata, nastojati proširiti i ojačati. Izraelsko je izaslanstvo posjetilo i zapovjedništvo HKoV-a gdje ih je primio zapovjednik general-bojnik Dragutin Repinc te ih upoznao sa zadaćama i sposobnostima postrojbi HKoV-a s posebnim naglaskom na sudjelovanju u mirovnim misijama.

OJI

Završena obuka posada litavskog zrakoplovstva

U vojarni "Zemunik" 18. je studenog Eskadrila transportnih helikoptera 93. zrakoplovne baze HRZ-a i PZO-a uspješno završila uvježbavanje posada helikoptera litavskog zrakoplovstva.

Litavski tim od četiri pilota, dva tehničara letača i tri zemaljska tehničara predvodio je satnik Laimis Aleknavičius, a obuka u trajanju tri tjedna izvedena je na helikopteru litavskog zrakoplovstava Mi-8 (Mi-17). Nositelji aktivnosti iz HRZ-a i PZO-a bili su satnici Stjepan Jović i Ante Siniša Kozina. Ovo je treća skupina zračnih snaga iz Litve koji su uvježbavani za zadaće letenja u planinskim područjima AMT (Air Mentoring Team) pod stručnim vodstvom hrvatskih pilota. Prve dvije skupine obuku su provele u Divuljama, dok je ovo prva obuka provedena u vojarni "Zemunik", a letjelo su na prostoru Velebita, Dinare, Mosora i Svilaje. Na kraju obučnog procesa posadama litavskog zrakoplovstva uime zapovjednika HRZ-a i PZO-a brigadnog generala Dražena Šćurija čestitku je uputio zapovjednik 93. zb brigadir Miroslav Kovač. U svom obraćanju brigadir je Kovač istaknuo da je ova aktivnost potvrda visokih potencijala Eskadrile transportnih helikoptera u obuci i pripremi snaga za provedbu najzahtjevnijih letačkih misija. Letenje u planinskim područjima je iznimno složeno, kako zbog konfiguracije terena tako i mikroklimatskih uvjeta što zahtijeva najvišu razinu obučenosti posada helikoptera. "Hrvatski piloti i prateće tehničko osoblje svoja su iskustva letenja u planinskim područjima stekli još u Domovinskom ratu, dok danas u mirnodopsko vrijeme provode brojne humane zadaće spašavanja turista i planinara. S posebnim zadovoljstvom ističem našu spremnost prijenosa iskustva i znanja posadama naših partnera promovirajući tako granu HRZ-a i PZO-a i OSRH u cijelini u međunarodnim okvirima", zaključio je brigadir Kovač.

OJI

Inicijalna planska konferencija za vježbu Jackal Stone

U vojarni "Sveti Nikola" u pomorskoj bazi Lora u Splitu 15. studenog započela je s radom inicijalna planska konferencija snaga za specijalne operacije, radi provedbe međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 12 koja će se održati u rujnu 2012. na teritoriju Republike Hrvatske. Nositelji organizacije ove vježbe su: Uprava za operativne poslove i obuku GS OSRH-a i Bojna za specijalna djelovanja, a u suradnji s Američkim zapovjedništvom specijalnih snaga za Europu (Special Operations Command Europe – SOCEUR) te mjerodavnim institucijama Vlade RH. Domaćin ove inicijalne planske konferencije bio je general-bojnik Jozo Miličević, načelnik Uprave za operativne poslove i obuku GS OSRH-a, a na njoj su sudjelovali predstavnici dvanaest zemalja članica NATO saveza.

OJI

Završetak obuke 7. naraštaja dragovoljnih ročnika

U Središtu za temeljnu obuku u Požegi 17. studenoga obilježen je završetak dragovoljnog služenja vojnog roka 7. naraštaja.

Postrojenim pripadnicima Središta za temeljnu obuku i dragovoljnim ročnicima obratili su se zamjenik zapovjednika Središta pukovnik Zoran Andrić i zamjenik zapovjednika ZOD-a "Fran Krsto Frankopan" brigadir Željko Šikić, koji su dragovoljnim ročnicima čestitali na uspješnom završetku obuke. Tom prigodom, najboljim ročnicima 7. naraštaja uručene su pohvale i nagrade, kao i priznanja za ostvarene najbolje rezultate u sportskim natjecanjima, provedenim u sklopu taborovanja ročnika, koje se provodi u pretposljednjem tjednu dragovoljnog služenja vojnog roka, kao i za najbolje postignute rezultate u provjerama motoričkih sposobnosti. Najboljem ročniku 7. naraštaja, vojniku Dennisu Matejiću uručena je nagrada - knjiga i značka najboljeg ročnika. Sedmi naraštaj dragovoljnih ročnika, njih 295, od čega 30 ročnika, služenje vojnog roka započeo je 23. rujna 2011. U dosadašnjih sedam naraštaja, program obuke završio je 1781 dragovoljni ročnik, od čega 1579 muškaraca i 202 žene.

OJI

SREDIŠTE ZA SIGURNOSNU SURADNJU

Napisao i snimio Domagoj VLAHOVIĆ

Svrha je konferencije ispitati NATO-ove integracijske i pristupne perspektive zemalja jugoistočne Europe, razmjenom iskustava o reformama nužnim za ispunjenje uvjeta za članstvo, posebice u svjetlu novog Strategijskog koncepta NATO-a usvojenog na lisabonskom samitu u studenom 2010.

NATO-ova konferencija u RACVIAC-u

Državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović 17. studenog sudjelovao je na konferenciji "Proširenje NATO-a - integracija i sigurnost u regiji jugoistočne Europe". Pritom je održao izlaganje u sklopu panela "Iskustva pristupanja nakon posljednjeg proširenja NATO-a". Panel je organiziran drugog i posljednjeg dana konferencije, koju u vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju organiziraju RACVIAC- Središte za sigurnosnu suradnju i NATO.

Tijekom izlaganja Šimunović je stavio na glasak na iskustva Republike Hrvatske stečena tijekom razdoblja pristupanja Sjevernoatlantskom savezu, s naglaskom na Godišnje nacionalne programe (ANP), koje je Hrvatska realizirala u sklopu ciklusa Akcijskog plana za članstvo (MAP). Iz naučenih lekcija vidljivo je da su za uspješno pristupanje bili nužni odgovarajuće i kvalificirano vojno i civilno osoblje, reforma i organizacija struktura simetričnih s NATO-ovim, te provođenje odgovarajućih, također simetričnih postupaka, i to na svim razinama, naglasio je Šimunović. Preduvjeti za pristupanje bili su politička volja, potpora javnosti, uspostava diplomatskih odnosa s NATO-om, zemljama članicama i susjednim zemljama te djelotvornost u provedbi MAP-a i Godišnjih nacionalnih programa. Šimunović je istaknuo da je bitno uspostaviti i zadržati kontinuitet između procesa pristupanja i samog članstva u NATO-u. Iskustva iz pristupanja bitna su u kasnijoj integraciji,

zaključio je Šimunović. U kasnijoj raspravi, državni je tajnik istaknuo i benefite koje je Hrvatskoj donijelo članstvo u NATO-u. Prije svega, RH je dobila veću sigurnost uz manje troškove, sigurnost kakvu ne bi ni u kojem slučaju mogla ostvariti oslanjajući se samo na vlastite kapacitete. Nadalje, postala je aktivna u procesima odlučivanja, te se našla među državama koje pripadaju Zapadu i dijele iste vrijednosti liberalne demokracije. Kad se govori o ekonomiji, činjenica je da se pristupanje NATO-u poklopilo s globalnom ekonomskom krizom. No, primjerice, članstvo je mnogim hrvatskim tvrtkama omogućilo pristup NATO-ovim natječajima otvorenim samo za zemlje članice i neke od njih tu su mogućnost već iskoristile, rekao je Šimunović. Na konferenciji "Proširenje NATO-a - integracija i sigurnost u regiji jugoistočne Europe"

sudjeluju predstavnici ministarstava obrane i vanjskih poslova zemalja članica NATO-a i PzM-a iz regije (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Albanija, Makedonija, Srbija, Crna Gora) kao i predstavnici NATO-a, EUFOR-a, Atlantskog vijeća, Instituta za međunarodne odnose te Fakulteta političkih znanosti iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Svrha je konferencije ispitati NATO-ove integracijske i pristupne perspektive zemalja jugoistočne Europe razmjenom iskustava o reformama nužnim za ispunjenje uvjeta za članstvo, posebice u svjetlu novog Strategijskog koncepta NATO-a usvojenog na lisabonskom samitu u studenom 2010.

Uz izlaganje državnog tajnika Šimunovića, vrijedi istaknuti i izlaganje glasnogovornika Vojnog odbora NATO-a, talijanskog brigadnog generala Massima Panizzija, koji je prvog dana konferencije održao predavanje "Predstojeći sigurnosni izazovi u sklopu novog Strategijskog koncepta NATO-a". Ključne teme predavanja bile su strategijsko okruženje i aktualne NATO-ove operacije i sigurnosni izazovi. Govoreći o potonjoj temi, general Pazzini je kao ključne izazove označio transformaciju NATO-a, koncept pametne obrane, jačanje odnosa s Rusijom i drugim partnerima, borbu protiv terorizma, cyber-obranu te probleme oko raketnog naoružanja. ■

U konferenciji je sudjelovao i glasnogovornik Vojnog odbora NATO-a, talijanski brigadni general Massimo Panizzi, koji je prvog dana konferencije održao predavanje "Predstojeći sigurnosni izazovi u sklopu novog Strategijskog koncepta NATO-a"

Lana KUNIĆ, foto NATO

Dogovoren partnerstvo i nakon povlačenja vojnika iz Afganistana

Afganistanski predsjednik Hamid Karzai zatražio je da američke snage i snage NATO-a prekinu noćne operacije. To je naime jedan od uvjeta potpisivanja strateškog partnerstva s Washingtonom, a koje bi moglo odrediti američku prisutnost te zadržavanje vojnika nakon povlačenja iz Afganistana koje je predviđeno za kraj 2014. godine. Predsjednik Karzai istaknuo je i da Afganistan želi nacionalni suverenitet i to odmah. On je na tradicionalnoj skupštini koja je održana prošloga tjedna, prihvatio uvjete i preporuke Loje Džirge, afganistske tradicionalne plemenske skupštine, koja je nakon završetka trodnevna zasjedanja objavila deklaraciju o odnosu sa Sjedinjenim Državama i prema talibanim.

Oko 2000 zastupnika iz 34 pokrajine nakon završetka skupa u Kabulu dogovorilo se da pod određenim uvjetima pristaje na strateško partnerstvo Afganistana i Sjedinjenih Država te na pregovore s talibanim ako odustanu od nasilja. Dogovorenje je da partnerstvo mora biti potpisano na deset godina i da ga obje

strane imaju jednakopravno razvrgnuti ako to žele. SAD mora poštivati afganistski Ustav i mora jamčiti da njegov teritorij neće rabiti kao bazu za vojne napade na susjedne zemlje. U slučaju da Amerikanci moraju izvesti neku vojnu akciju na afganistskom teritoriju, ne smiju to činiti bez koordinacije s afganistskim snagama.

Reakcije iz EU i NATO-a na predsjedničke izbore u Južnoj Osetiji

Nakon što su u Južnoj Osetiji održani predsjednički izbori, stige su i prve reakcije iz Evropske unije i NATO-a, a koji su priopćili da ne priznaju zakonitost tih izbora. "NATO ne priznaje izbore održane 13. studenoga. Ti izbori ne pridonose trajnom i mirnom rješenju stanja u Gruziji", istaknuo je u priopćenju glavni tajnik Saveza Anders Fogh Rasmussen. Izborni proces ne priznaje ni Evropska unija. Inače, na izborima provedenim u toj regiji u Gruziji, a koju Moskva priznaje, natjecalo se jedanaest kandidata i to za mjesto Eudarda Kokoj-

tija koji se ne može treći put kandidirati. Nijedan kandidat nije dobio više od 50 posto glasova, a drugi krug će se vjerojatno održati 27. studenog, objavilo je izborni povjerenstvo. Gružija, koja se kandidirala za članstvo u NATO-u, osudila je ove izbore prozvavši ih nezakonitim.

Uhićen sin Moamera Gadafija

Pošto je prošloga tjedna uhićen Saif al-Islam Gadafi, NATO i Evropska unija u svojim su priopćenjima istaknuli da traže pravedno suđenje za sina ubijenog libijskoga vođe Moamera Gadafija, dok je libijska prijelazna vlada najavila da će mu suditi u zemlji

te da mu prijeti smrtna kazna. Naime, kako su prenijeli mediji, Mohamed al-Alagi, libijski prijelazni ministar pravosuđa kazao je, da je uhićeni Gadaffi poticao druge na ubojstva, zloupotrebljavao javna sredstva, prijetio, poticao i sudjelovao u dovođenju plaćenika. S druge strane, tužitelj ICC-a Luis Moreno Ocampo najavio je svoj posjet Libiji gdje će pregovarati s libijskom prijelaznom vladom o tome gdje će se suditi sinu Moamera Gadafija.

Napomenuo je i da nacionalne vlade imaju pravo suditi svojim državljanima za ratne zločine, no ujedno je izrazio zabrinutost u vezi s pravednošću eventualnoga suđenja kao i sa sadržajem optužnice. Inače, Međunarodni kazneni sud

je još 27. lipnja izdao uhidbeni nalog za Saifa al-Islama Gadafija i to zbog zločina protiv čovječnosti tijekom represija prosvjeda u Libiji. Reakcije na uhićenje stigle su i iz Velike Britanije, čiji je premijer David Cameron istaknuo da se suđenje treba provesti u skladu s međunarodnim standardima. Osim vijesti o uhićenju Gadafijeva sina, što se Libije tiče, Opća skupština Ujedinjenih naroda prošloga je tjedna obnovila libijsko članstvo u UN-ovu Vijeću za ljudska prava čime je završila suspenzija koju je UN nametnuo Tripoliju kad je u Libiji izbio građanski rat. Protiv vraćanja Libije u Vijeće za ljudska prava glasovali su predstavnici Bolivije, Ekvadora, Nikaragve i Venezuele. Veleposlanik Venecuele Jorge Valero osudio je NATO-ovu operaciju u Libiji kao miješanje u poslove suverene zemlje, dok veleposlanici ostalih triju zemalja smatraju da Nacionalno prijelazno vijeće nije legitimna vlast.

toj zemlji. Vijeće sigurnosti istaknulo je i da vlasti BiH potporom koju daju EUFOR-u, ujedno odobravaju daljnju prisutnost NATO-a u toj zemlji.

15

Admiral Gianpaolo di Paola postao talijanski ministar obrane

Nakon što je novim ministrom obrane imenovan admiral Gianpaolo di Paola, koji je i predsjednik Vojnog odbora NATO-a, na toj mu je novoj dužnosti u talijanskoj Vladi čestitao i prvi čovjek NATO-a Anders Fogh Rasmussen. "Admiral di Paola je posljednje tri godine bio nepresušan izvor znanja i stručnosti. Njegova potpora u zajedničkim naporima i reformi NATO-a je neprocjenjiva kao i njegove vojne i diplomatske vještine koje su koristile Savezu", rekao je glavni tajnik koji je admiralu zaželio mnogo uspjeha u novom poslu. Sa svojim se dužnostima u Bruxellesu oprostio i sam admiral di Paola, a koji je pak u svom govoru istaknuo, da najiskrenije zahvaljuje na potpori koju je imao za vrijeme svog mandata. Rekao je i da je oduševljen

što će biti na usluzi svom narodu, no i da nevoljko, prije isteka mandata, napušta svoje mjesto u NATO-u. Njegovu će poziciju sada preuzeti general Walter E. Gaskin, i to sve do trenutka kada će general Knud Bartels preuzeti tu funkciju. Naime, general Knud Bartels, danski načelnik obrane na tu će dužnost stupiti u lipnju iduće godine, a što je odlučeno na sastanku Vojnog odbora koji je u rujnu održan u Španjolskoj.

Aktivnosti snaga EUFOR-a u Bosni i Hercegovini produljiti će se na još godinu dana. Odlučilo je to prošloga tjedna Vijeće sigurnosti UN-a koje je jednoglasno usvojilo rezolu-

ciju kojom se produljuje aktivnost snaga EUFOR-a u toj zemlji. Naime, petnaest zemalja članica Vijeća sigurnosti izrazilo je zadovoljstvo što je NATO odlučio zadržati snage u BiH, jer smatraju da će to pridonijeti primjeni mirovnih sporazuma u

Znate li ...

da je oko 40 posto NATO-ovih vježbi otvoreno za partnerske zemlje.

Održan tečaj za vozače višenamjenskog vozila HMMWV

U požeškom Središtu za obuku i doktrinu logistike Zapovjedništva za potporu od 14. do 18. studenog proveden je tečaj za vozača višenamjenskog vozila velike pokretljivosti HMMWV M1151. Svrha je tečaja osposobiti polaznike za sigurno upravljanje višenamjenskim vozilom velike pokretljivosti HMMWV M1151 u različitim terenskim i cestovnim uvjetima, za uporabu svih uređaja koji omogućavaju bolju prohodnost u svim vremenskim i zemljишnim uvjetima te upoznati polaznike sa sigurnosnim mjerama uporabe vozila. Tijekom pet dana polaznici su osposobljeni za dnevne i noćne cestovne, gradske i terenske uvjete vožnje, za vožnju na prirodnim nekontroliranim terenima te su prošli obuku na poligonu terenske vožnje na Cestovnom vježbalištu "Glavica" koji nudi doživljaj većine kritičnih momenata na koje vozač može naći prilikom uporabe vozila. Tečaj je uspješno pohađalo i završilo 12 pripadnika OSRH-a kojima su podijeljene potvrđnice.

M.T.

Letačka obuka pilota helikoptera u noćnim uvjetima

Na letjelištu Eskadrile višenamjenskih helikoptera 91. zrakoplovne baze HRZ-a i PZO-a u Lučkom, 17. je studenog završio jednomjesečni ciklus osposobljavanja posada helikoptera za noćno letenje. Posade su uvježbavane na helikopterima Mi-171Sh, a završili su temeljnu obuku i obuku za održavanje postojeće osposobljenosti s opremom za noćno letenje – NVG (Night Visio Goggles). Ovom obukom stvaraju se uvjeti da se u sljedećim godinama piloti helikoptera još više osposobe za izvođenje i najsloženijih taktičkih zadaća u zemlji i inozemstvu u noćnim uvjetima. Uvježbavanje posada odnosi se na zadaće traganja i spašavanja, uvježbavanje slijetanja na nepripremljene i neosvijetljene terene noću, što se može iskoristiti za hitna medicinska prevoženja te uporabu helikoptera Mi-171Sh kao borbene platforme u širem spektru vojnog djelovanja. U letačkoj obuci za letenje u noćnim uvjetima rabi se suvremena oprema. A nakon završetka kompletne obuke sposobnosti posada iz sastava HRZ-a i PZO-a bit će u skladu sa standardima partnerskih zemalja NATO saveza.

OJI

Tečaj rukovatelja pretovarne dizalice

U Središtu za obuku i doktrinu logistike Zapovjedništva za potporu od 24. listopada do 18. studenog proveden je tečaj "Rukovatelj pretovarne dizalice". Obukom su polaznici osposobljeni za sigurno i pravilno rukovanje pretovarnom dizalicom u svim uvjetima uporabe te za njezino opsluživanje i održavanje. Teoretski dio tečaja proveden je u prvom tjednu u učionici i na poligonu u vojarni "Požega". Tijekom sljedeća tri tjedna polaznici su osposobljeni za rukovanje i održavanje pretovarnom dizalicom.

Ispitivači Učilišta Link Požega proveli su ispit sa šest polaznika. Svi polaznici položili su ispit te im je izdana potvrda o osposobljavanju na temelju koje je moguće upisivanje tečaja u radnu knjižicu. Potvrde o uspješno završenom tečaju polaznicima su uručene 18. studenoga.

M.T.

Predavanje u OŠ Mate Lovraka

U povodu Dana sjećanja na Vukovar, djelatnik Dekanata Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski", brigadir Željko Živanović, 16. je studenog u Osnovnoj školi Mate Lovraka u Dubravi održao predavanje na temu "Bitka za Vukovar". Predavanju su nazočili učenici osmih razreda te škole kao i njihovi nastavnici. Ravnateljica škole Alemka Plištić izrazila je zadovoljstvo predavanjem, a nastavnici povijesti zahvalni su na sadržajnu predavanju koje će im u budućnosti pomoći u njihovim predavanjima o Domovinskom ratu. U OŠ Mate Lovraka u višegodišnjoj je praksi obilježavanje Dana sjećanja na Vukovar koje organiziraju raznim predavanjima, promocijom knjiga o Domovinskem ratu, razgovorima s braniteljima, posjetom izložbama ratnih fotografija, obilaskom spomenika braniteljima a vrhunac je posjet osmih razreda gradu Vukovaru. Samim time i predavanje sudionika obrane Vukovara brigadira Željka Živanovića dobiva na značenju u razvijanju domoljublja i istine o Domovinskom ratu.

OJI HVU
Snimio Željko Đurković

ODRŽANA NATO-ova KONFERENCIJA U SPLITU

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Konferencija je bila izvrsna prigoda za zajedničko promišljanje o novim idejama, konceptima i planovima vezanim uz resurse, u ovom slučaju financijske i materijalne, u svrhu očuvanja i podizanja obrambenih sposobnosti država

UPRAVLJANJE RESURSIMA ZA BUDUĆNOST

Organizator konferencije je NATO-ovo Združeno zapovjedništvo za transformacije u suradnji s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske, a u njezinu radu sudjelovalo je oko 150 sudionika

U splitskom hotelu Le Meridien Lav 16. studenoga održana je NATO-ova konferencija pod nazivom "Pametno upravljanje resursima za budućnost" (Smart Resourcing for the Future). Organizator je NATO-ovo Združeno zapovjedništvo za transformacije u suradnji s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske, a u njezinu radu sudjelovalo je oko 150 sudionika iz misija i izaslanstava pri NATO-u, NATO-ova Odbora za planiranje i politiku resursa, odbora za proračun i Odbora za investicije te međunarodno osoblje i međunarodno vojno osoblje. Konferencija je bila izvrsna prigoda za zajedničko promišljanje o novim idejama, konceptima i planovima vezanim uz resurse, u ovom slučaju financijske i materijalne, u svrhu očuvanja i podizanja obrambenih sposobnosti država. Izaslanik ministra obrane, državni tajnik u MORH-u Mate Raboteg je istaknuo da konferencija nije samo pogled unatrag na ono što je ostvareno tijekom godine nego se bavi razmatranjem aktualnih pitanja i aktivnosti koje bi se mogle poduzimati u vremenu koje je pred nama. "To je posebice važno", istaknuo je Raboteg, "u

"NATO vidimo kao mjesto za razmjenu ideja, savjetovanja, informiranja o inicijativama i konkretnih projekata drugih država. Sve to u svrhu osiguranja kolektivne sigurnosti po prihvatljivoj cijeni", kazao je u uvodu konferencije državni tajnik Mate Raboteg

kontekstu nadolazećeg NATO-ova samita u Chicagu u svibnju 2012." Podsjetio je i na izazove koji su postali naša realnost kao što su terorizam, proliferacija oružja za masovno uništenje, cyber-sigurnost itd. te napomenuo da se u isto vrijeme suočavamo i s proračunskim izazovima koji stavlju nove zahtjeve na obrambenu potrošnju. "Svi ti izazovi upućuju nas na potrebu bliže multinacionalne suradnje," kazao je Raboteg te napomenuo da se i mi u Ministarstvu obrane suočavamo s izazovima kao i druge zemlje. "NATO vidimo kao mjesto za razmjenu ideja, savjetovanja, informiranja o inicijativama i konkretnih projekata drugih država. Sve to u svrhu osiguranja kolektivne sigurnosti po prihvatljivoj cijeni", zaključio je. General Mieczyslaw Bieniek, zamjenik zapovjednika Združenog zapovjedništva za transformacije istaknuo je da treba razmisljati i djelovati prema zajedničkom cilju, nastojeći iznaći veće resurse za sigurniju budućnost. Istaknuo je i da pametna obrana nije događaj nego proces koji se sastoji od određivanja prioriteta, specijalizacije i suradnje, za čije postizanje je potrebna integracija NATO Security Investment Programa, ljudskih potencijala i ostalih resursa. Neke od teme o kojima se raspravljalo na panelima bile su i reforma resursa - status i put naprijed, upravljanje resursima za operacije, transparentnost i odgovornost u javnom sektoru, kulturne i organizacijske promjene - ostvarivanje sposobnosti kontinuiranom transformacijom i druge. U radu konferencije kao predstavnici RH sudjelovali su brigadir Ivan Pervan, viši obrambeni savjetnik u obrambenom odjelu stalnog predstavništva RH pri NATO-u, pukovnik Davor Lončar, stožerni časnik za

logistiku i resurse u vojnom predstavništvu RH pri NATO-u i general-bojnik Mate Ostović, zapovjednik Zapovjedništva za potporu. Inače, ovo je druga konferencija koja se održava u sklopu NATO-ovih godišnjih konferencija o resursima na kojima sudjeluju jedino zemlje članice NATO. Sljedeća će se održati u Istanbulu u Turskoj. ■

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Ovakve konferencije iznimno su važne za proces razvoja obrambenih sposobnosti. To pogotovo vrijedi u situaciji kada se pokušavamo poboljšati inicijativama poput Pametne obrane i Pametnog upravljanja resursima za budućnost. One nam omogućuju okupiti ključne predstavnike iz svih zemalja članica, ali i stožerne djelatnike i stručnjake iz NATO-a da bismo raspravljali o ovim zahtjevnim pitanjima. Na taj način možemo izgraditi zajedničko poimanje i svijest o onome što treba zajednički učiniti da bismo unaprijedili djelotvornost Saveza u području pružanja obrane i sigurnosti.

PAMETNA OBRANA - bolja koordinacija i rasподjela sredstava

Viceadmiral Carol M. Pottenger,
zamjenica načelnika Stožera za sposobnost i razvoj u
Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju

Na NATO-ovoj Konferenciji o resursima jedno je predavanje održala viceadmiral Carol M. Pottenger, zamjenica načelnika stožera za sposobnost i razvoj u Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju. Njezina je zadaća voditi i usmjeravati napore i resurse Stožera za sposobnosti i razvoj Združenog zapovjedništva za transformacije uime zapovjednika za transformacije, generala Stephanea Abriala.

Postoji 26 službi funkcionalno grupiranih u pet uprava koje su zajedno s Centrom za združenu analizu i naučene lekcije, smještenim u Portugalu, odgovorne za proces razvoja sposobnosti.

Od ožujka do rujna ove godine, viceadmiral Pottenger bila je zadužena za vođenje posebnog tijela (Task Force) na razini NATO-a koje je radilo na razvoju programa Multinacionalnih i inovativnih rješenja u razvoju sposobnosti. Tijelo i njegovih pet radnih skupina blisko su surađivali sa zemljama da bi definirali inicijative u kojima bi nacije mogle surađivati u svrhu rada na zahtjevanim sposobnostima. Bila je to početna točka u radu na Pametnoj obrani.

Na čemu je bio naglasak u vašem izlaganju naslovljenom "Pametna obrana – multinacionalni pristupi putem razvoja sposobnosti"?

Pametna obrana promovira bolje načine potrošnje na razini cijelog Saveza da bismo osigurali dostizanje ciljeva zadanih u Strateškom konceptu obrane 2010. godine. NATO mora u svakom trenutku biti u stanju pružiti svojim stanovnicima obranu i sigurnost.

Mnogo je pritisaka da bi se smanjila proračunska sredstva za obranu u mnogim zemljama Saveza, ali ne smijemo zaboraviti na NATO-ovu minimalnu razinu sposobnosti potrebnu za obranu i osiguranje sigurnosti. Imajući, s jedne strane, u vidu zahtjevane sposobnosti, moramo se usredotočiti na načine dostizanja i održavanja zahtjeva tako što ćemo koordinirati naše napore i dobiti što je više

moguće za svaki utrošeni euro ili dolar. To je Pametna obrana. Moramo također zajednički, ravnopravno i transparentno raspravljati o Pametnoj obrani s članicama Saveza.

U kojoj je mjeri važno upravljanje resursima danas kada se susrećemo sa suvremenim sigurnosnim ugrozama i izazovima?

Upravljanje resursima dobiva još više na važnosti u današnjim gospodarskim okolnostima. Ugroze i izazovi ne samo da nisu nestali već ih je sve više i sve su složeniji. Međutim, novca koji je potreban za suočavanje s tim ugrozama i izazovima je sve manje jer zemlje traže načine rješavanja vlastitih gospodarskih problema. Smanjenje proračunskih izdvajanja za obranu jedan je od načina suočavanja s tim problemima. Moglo bi se reći da su pametno upravljanje resursima i njihova reforma važan aspekt Pametne obrane.

Kako biste ocijenili važnost ove konferencije za članice NATO-a?

Konferencija o resursima vrlo je važna za članice NATO-a. Bavimo se pitanjima koja se tiču svake članice Saveza i to iz dva kuta gledišta. Jedan je nacionalni pogled na obranu, a drugi se tiče načina na koji će članice poduprijeti i financirati NATO-ove vojne strukture i operacije u budućnosti. Na ovoj konferenciji sudjeluje velik broj predstavnika zemalja članica, NATO-ova Sjedišta i Stožera te oba strateška zapovjedništva.

U kojoj mjeri ovakvi sastanci i okupljanja pridonose razvoju sposobnosti Saveza?

Razvoj sposobnosti je proces čija je svrha pomoći u informiranju članica NATO-a, koje zapravo daju te sposobnosti. Taj proces uključuje određene faze kao što su identifikacija zahtjeva, analiza rješenja, razvoj programa te proizvodnja i primjena, a ima širok raspon primjene, npr. u područjima kao što su obrambena doktrina, organizacija, obuka, materijalna sredstva, potom vojno vođenje, personalno područje te u području koje se bavi objektima i interoperabilnosti. Upravo je zato ovo složen proces, poglavito kada znamo da u njemu sudjeluje 28 zemalja.

Zavaljujemo Hrvatskoj na domaćinstvu konferencije. Ovakve su konferencije važne za proces razvoja obrambenih sposobnosti. To pogotovo vrijedi u situaciji kada se pokušavamo poboljšati inicijativama poput Pametne obrane i Pametnog upravljanja re-

sursima za budućnost, što je ujedno i tema konferencije u Splitu. One su važne jer nam omogućuju okupiti ključne predstavnike iz svih zemalja članica, ali i stožerne djelatnike i stručnjake iz NATO-a da bismo raspravljali o ovim zahtjevnim pitanjima. Na taj način možemo izgraditi zajedničko poimanje i svijest o onome što treba zajednički učiniti da bismo unaprijedili djelotvornost Saveza u području pružanja obrane i sigurnosti.

Imate zavidnu vojnu karijeru, a i jedna ste od prvih žena odabranih za pomorsku dužnost. Možete li to komentirati?

Smatram se posebno sretnom što služim u Oružanim snagama države koja cijeni doprinos oba spola. Dokaz tomu je i dobivanje prilike za zauzimanje istih, izazovnih pozicija, kao i moji muški kolege. Sada je

na meni da pomognem ženama u oružanim snagama i drugim institucijama vezanim s obranom i sigurnosti u državama članicama u međusobnom mentoriranju, učenju o uspjesima i neuspjesima. Želim također stvoriti mogućnosti razmjene iskustava i izgradnje svijesti glede zajedničkih izazova.

Uzimanje u obzir različitih pogleda o sveuču što radimo samo pridonosi vojnoj spremnosti i djelotvornosti te pomaže osigurati da sustavi obrane i sigurnosti u državama članicama imaju koristi od najboljih i najpametnijih ljudi koji na svoj način žele pridonijeti tim sustavima. Nadam se da mogu biti primjer vrijednosti koju žene donose vojsci tako što ću pomoći različitim državama da uvide potencijal koji nose žene koje su u službi. ■

Što zapravo znači koncept Pametne obrane?

Za početak želim naglasiti da Pametna obrana nije nastala da bismo smanjili potrošnju. Naravno da je teško dobiti više novca za obranu, ali ne bismo smjeli ni trošiti manje. Pametna obrana znači bolju koordinaciju i raspodjelu sredstava.

NATO je organizacija koja počiva na načelu koordinacije. Organizacija je to koja koordinira savezničke sposobnosti doprinosom kako bi se osiguralo da imamo sve što nam je potrebno za ostvarenje naših zadaća. Sustav takve koordinacije dio je NATO-ova procesa obrambenog planiranja. Unaprijeđena ili bolja koordinacija dovodi nas do tri dijela koncepta Pametne obrane: definiranje prioriteta, specijalizacija i suradnja.

Postavljanje prioriteta možda je i najvažniji dio koncepta. Ono pomaže Savezu da bi usmjerio svoje investicije u projekte s najvećom povratnom vrijednosti za obranu i sigurnost. Specijalizacija podrazumijeva različite načine zajedničkog rada u Savezu, načine razumijevanja naših specifičnih snaga te njihovo usklađivanje u svrhu postizanja efikasnosti. Pametna obrana nam pruža priliku za raspravu i promišljanje o načinima unapređivanja naših koordinacijskih napora u navedenim područjima.

Treća sastavnica Pametne obrane, suradnja, zapravo govori o raspodjeli sredstava u svrhu povećanja isplativosti. Inicijative o suradnji koje pojedine skupine zemalja potiču trebaju dovesti do izravne koristi za obrambena proračunska sredstva tih zemalja i Saveza u cijelosti.

Inicijative o suradnji mogu pomoći zemljama u održavanju postojeće razine troškova ili njezina smanjenja putem ekonomija razmjera u područjima razvoja, nabave i upravljanja zahtjevanim sposobnostima. Koordinacija ovih napora istodobno će unaprijediti sposobnost NATO-a u ispunjavanju njegovih misija u sadašnjim i budućim prostorima ugroza.

Nadalje, inicijative o suradnji mogu pomoći članicama Saveza u izbjegavanju određenih troškova tako što će udružiti saznanja o stjecanju određenih sposobnosti. Na ovaj način NATO dobiva korist u nekoj sposobnosti dok svaka zemlja pridonosi samo u određenom dijelu.

To je koncept Pametne obrane. Naš je cilj izgraditi zajedničko poimanje načina uporabe ovakvog razmišljanja da bismo pronašli konkretne načine unapređivanja poslovanja na razini organizacije, ali i na razini zajedničkog rada zemalja članica.

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Riječ je o posebno dojmljivom postavu, čijim se idejnim rješenjem dobiva potpuni uvid u to kako su Vukovarci i njihov grad živjeli i što su sve proživjeli tijekom 90 dana, i to od 24. kolovoza do 18. studenoga. Slika i tekst koji su postavljeni na drvenim instalacijama evociraju sjećanja, zorno nas vraćaju 20 godina unatrag...

BITKA ZA VUKOVAR

Serijal tekstova u kojem ćemo predstaviti izložbene postave Memorijalnog centra Domovinskog rata u Vukovaru započet ćemo onim koji nosi naziv

Bitka za Vukovar. Riječ je o posebno dojmljivom postavu, čijim se idejnim rješenjem dobiva potpuni uvid u to kako su Vukovarci i njihov grad živjeli i što su sve proživjeli tijekom 90 dana, i to od 24. kolovoza do 18. studenoga. Tih devedeset dana u povijesti Vukovara, u povijesti Hrvatske ostaje upamćeno kao Bitka za Vukovar. U ovom je postavu sačuvana istina o napadima na grad, o borbi za

grad. Slika i tekst koji su postavljeni na drvenim instalacijama evociraju sjećanja, zorno nas vraćaju 20 godina unatrag, dokumentirano podsjećaju na sve što se iz dana u dan događalo u Vukovaru od 24. kolovoza do njegove okupacije 18. studenoga, ali i još četiri dana poslije.

Dan kad je sve počelo bila je subota 24. kolovoza koji nosi naziv - Vukovar predvorje pakla. U Vukovaru je mirna subota. Iako je na snazi odluka o zabranjenju kretanja vojnih vozila, stižu dojave o velikoj koloni vojnih vozila koji se kreću prema gradu.... A onda poslije podne

Izloženo pješačko naoružanje kojim se koristio neprijatelj, kao i naoružanje koje su rabili branitelji Vukovara

Među eksponatima su i vojne karte s iscrtanim koordinatama napada, planovi uporabe snaga...

Izložba se u Centru nalazi od 2007. godine, a osmislio ju je arhitekt Željko Kovačić, dok su izložbene eksponate postavili Vojni muzej i Muzej grada Vukovara. U planu je da se objekt u kojem je ovaj izložbeni postav obnovi te da se u Centru sve bitke koje su se tijekom Domovinskog rata vodile na teritoriju Hrvatske predstave multimedijalno.

neprijateljski zrakoplovi krenuli su u otvoreni napad na Vukovar.... Ovaj put obrana je bila spremna.....

Na sljedećem drvenom postolju stoji da su 25. kolovoza borbe počele u 8.45, a vojna kolona kamiona krenula je iz Vukovarske vojarne prema Borovu Selu.

Sljedeći je 26. kolovoza kada je, kako piše u Vukovaru, uništen prvi tenk.... Tijekom noći Vukovar je zasut granatama. Već iza pola noći u 1:30 započeo je organizirani opći okupatorski i teroristički napad na Borovo naselje....

I tako iz dana u dan....

Pretposljednji u nizu je 22. studenoga gdje rukom piše: U noći na 22. XI. lijevalo je kao iz kabla, a 23. XI. posljednji u nizu ostat će upamćen jer su se posljednji branitelji povukli iz Borova naselja.

Instalacija čini krug koji simbolizira neizvjesnost, nemogućnost izlaza iz patnji i stradanja koji su tih mjeseci bili vukovarska svakodnevica. Postav je, pojašnavaju nam u Centru, osmišljen tako da predstavlja svojevrsnu ogradu. Gdje god se unutar te ograde stane, ne vidi se izlaz. Kamo god se okrenete, vidite isto, ogradi koja simbolizira okruženje u kojem je bio Vukovar.

Prikazujući Bitku za Vukovar na ovakav način, kronološki iz dana u dan ostat će

sačuvano sjećanje na svaki od tih devetnaest dana, što i mora biti zbog svih onih koji su braneći Vukovar branili Hrvatsku za koju su mnogi dali svoje živote.

Kao podsjetnik na poginule branitelje i civile u sklopu ovog postava izložene su fotografije i osmrtnice nekih od njih, popis poginulih i nestalih branitelja koji nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Među izloženim eksponatima je i dio pješačkog naoružanja kojim se koristio neprijatelj, kao i naoružanje koje su rabili branitelji, a koje je najvećim dijelom ručne izrade kao što su primjerice improvizirane ručne bombe napravljene od limenke nekog soka, što je imalo ponajprije psihološki učinak. Tu se nalaze i vojne karte s iscrtnim koordinatama napada, planovi uporabe snaga, novinski članci... Izložene su i poruke Crvenog križa, originalna pisma, crteži i predmeti koje su Vukovarci izrađivali u zarobljeništvu.

Želite li sve pomno razgledati samo u ovom dijelu Memorijalnog centra Domovinskog rata možete ostati i nekoliko sati, a emocije koje će se u vama probuditi teško je opisati. Stoga je najbolje uputiti se u Vukovar i pogledati. ■

(U sljedećem broju: Prikaz srpskih koncentracijskih logora Stajićevo i Begejci)

Postav Bitke za Vukovar je osmišljen tako da predstavlja svojevrsnu ogradu. Gdje god se okrenete, ne vidi se izlaz. Vidite ogradi koja simbolizira okruženje u kojem je bio Vukovar

PROGRAM CJELOVITE VOJNIČKE OSPOSOBLJENOSTI

Postoji li potreba za psihologima u oružanim snagama jedne zemlje? Ima li smisla primjenjivati psihološke spoznaje i u vojnem okružju? Moderne zapadne vojske su na ova i slična pitanja već odavno dale potvrđan odgovor. Dvojba o opravdanosti uključivanja psihologa zamijenjena je aktiv-

nim traženjem odgovora na pitanje kako ih najbolje iskoristiti, poglavito zbog intenziviranja vojnih aktivnosti u međunarodnim operacijama/misijama koje dovode do znatnih psihičkih gubitaka. Prema procjenama čak 25 posto vojnika pati od nekog oblika psihičkog poremećaja nakon povrat-

ka iz borbene misije. Stoga se, uz obvezne aktivnosti na planu pružanja psihološke potpore pripadnicima kod kojih je već zabilježen psihički poremećaj, sve veća pozornost posvećuje psihološkoj prevenciji, sustavnim osposobljavanjem vojnika za uspješnije suočavanje sa stresnim i traumatskim

Program cjelovite vojničke osposobljenosti pokrenut je u kopnenoj vojsci, a poslije prilagođen i za primjenu u ostalim sastavnicama oružanih snaga SAD-a. Rezultat je suradnje Pentagona i Centra za pozitivnu psihologiju Sveučilišta u Pennsylvaniji, na čijem je čelu jedan od najvažnijih psihologa današnjice, dr. Martin Seligman

iskustvima. Dobar primjer je najnoviji program oružanih snaga SAD-a pod nazivom Program cjelovite vojničke osposobljenosti (engl. Comprehensive Soldiers Fitness, u daljem tekstu CSF program). Pokrenut je u kopnenoj vojsci, a poslije prilagođen i za primjenu u ostalim sastavnicama oružanih snaga SAD-a.

Nastanak programa CSF

Program CSF rezultat je suradnje Pentagona i Centra za pozitivnu psihologiju Sveučilišta u Pennsylvaniji, na čijem je čelu jedan od najvažnijih psihologa današnjice, dr. Martin Seligman. Za razliku od tradicionalne psihologije koja se u ovom području ponajprije bavi psihičkim poremećajima, pozitivna psihologija se odnosi na razvijanje psihičkih potencijala

zdravih i stabilnih osoba. Pozitivna psihologija, između ostalog, pokušava dati odgovore na pitanja i o tome kako pojedinac u svome privatnom i profesionalnom životu može biti uspješniji i osjećati se bolje, uz manje negativnih posljedica zbog izloženosti neizbjježnim stresnim okolnostima.

Početno ulaganje u razvoj CSF programa, koji je službeno pokrenut u listopadu 2009., dostiglo je iznos od približno 125 milijuna dolara. O uspješnosti inicijalne faze provedbe projekta dovoljno svjedoči podatak da je 2010. godine potpisana novi trogodišnji ugovor vojske SAD-a i Centra za pozitivnu psihologiju Sveučilišta u Pennsylvaniji, radi njegova razvoja. Kao najvažnije ciljeve provedbe CSF programa autori ističu: jačanje potencijala pojedinaca i postrojbi

na tjelesnom i psihičkom planu, prevenciju i umanjivanje posljedica izlaganja traumatskim događajima te brzi psihički oporavak nakon njih, smanjenje troškova potrebnih za saniranje psihičkih posljedica (poslijetraumatski stresni poremećaj, depresivna i anksiozna stanja, smanjena radna sposobnost itd.).

Stabilnost pojedinca

Istaknuto je pet područja koji čine temelje psihofizičke stabilnosti pojedinca: *tjelesno, emocionalno, socijalno, obiteljsko i duhovno*. Za svako ovo područje razradene su posebne aktivnosti čijom se sustavnom primjenom jačaju psihički potencijali pojedinca, kroz četiri razine provedbe:

Početna razina se odnosi na on-line procjene statusa pojedinca u navede-

Foto: US Army

Dr. Amy Adler, psihologinja brifira zapovjednika američke kopnene vojske generala Georgea W. Caseya

nim područjima (izuzev tjelesnog). Za tu namjenu je razvijen GAT (engl. Global Assessment Tool) koji je internetska aplikacija posredstvom koje pojedinci ispunjavaju upitnike samoprocjene. Posebnost upitnika samoprocjene je u tome što ispitanik trenutačno dobiva rezultat kao pomoć pri procjeni o tome koji mu je trening potreban u dostizanju

utvrđenih standarda. Važno je naglasiti da su svi vojnici dužni periodički se prijaviti na ovaj internetski servis i popuniti upitnike, s tim da nitko osim njih nema uvid u procjene. Zapovjednici i supervizori vode evidencije o tome tko je sve popunio upitnik, ali ne mogu vidjeti pojedinačne rezultate. Postoje i inačice za članove obitelji, kao i za civilno osoblje

u vojsci, no njihovo popunjavanje nije obvezno. GAT se može primjenjivati svakih 90 dana, uz preporuku uporabe postojećih treninga prije sljedeće primjene.

Nakon utvrđivanja eventualnih slabosti u pojedinim područjima, vojnim osobama, kao i članovima njihovih obitelji, na raspolaganju su prilagođeni

Vojnici na tečaju Master Resiliency Training u bazi Fort Hood u Teksasu

Foto: US Army

Za razliku od tradicionalne psihologije koja se u ovom području ponajprije bavi psihičkim poremećajima, pozitivna psihologija se odnosi na razvijanje psihičkih potencijala zdravih i stabilnih osoba. Pozitivna psihologija, između ostalog, pokušava dati odgovore na pitanja o tome kako pojedinac u svome privatnom i profesionalnom životu može biti uspješniji i osjećati se bolje, uz manje negativnih posljedica zbog izloženosti neizbjegnim stresnim okolnostima.

Početno ulaganje u razvoj CSF programa, koji je službeno pokrenut u listopadu 2009., dostiglo je iznos od približno 125 milijuna dolara. O uspješnosti inicijalne faze provedbe projekta dovoljno svjedoči podatak da je 2010. godine potpisani novi trogodišnji ugovor američke vojske i Centra za pozitivnu psihologiju Sveučilišta u Pennsylvaniji, radi njegova razvoja. Kao najvažnije ciljeve provedbe CSF programa autori ističu: jačanje potencijala pojedinaca i postrojbi na tjesnom i psihičkom planu, prevenciju i umanjivanje posljedica izlaganja traumatskim događajima te brži psihički oporavak nakon njih, smanjenje troškova potrebnih za saniranje psihičkih posljedica (poslijetraumatski stresni poremećaj, depresivna i anksiozna stanja, smanjena radna sposobnost itd.).

virtualni treninzi. Konkretno, riječ je o dvadeset modula on-line treninga, po pet modula za svako od četiri područja obuhvaćena samoprocjenama u sklopu primjene GAT-a.

Klasični trening u učionici je sastojak i ovog programa. U njegovu provedbu uključuju se stručnjaci u području psihičke otpornosti (engl. psychological resilience), koju definiramo kao stupanj otpornosti pojedinca na negativne psihičke posljedice zbog izloženosti stresnim i traumatskim okolnostima te sposobnost brzog psihičkog oporavka nakon njih. U svrhu provedbe CSF programa među svim pripadnicima, organiziraju se i desetodnevni tečajevi tijekom kojih se osposobljavaju budući obučavatelji u području psihičke otpornosti (engl. Master Resilience Trainer Course – MRT Course). Odlučeno je da svaka postrojba razine bojne treba imati certificiranog obučavatelja. Njihova je zadaća i savjetovanje zapovjednika te

Logo programa CSF

pomoći pri kreiranju posebnih postrojbenih treninga u svrhu jačanja psihičke otpornosti pripadnika. Trenutačno je osposobljeno više od 6500 certificiranih obučavatelja i ta brojka neprestano raste.

Institucionalni trening

četvrta je razina primjene CSF programa. Odnosi se na kontinuirani trening u svim prijelomnim fazama formalne izobrazbe, odnosno tijekom cijele vojne karijere.

Kolika se važnost pridaje CSF programu svjedoči i izjava generala Georga W. Caseya, koji je u vrijeme uvođenja CSF programa obnašao dužnost načelnika stožera kopnene vojske SAD-a: "Svaka etapa budućih osposobljavanja zapovjednika, od temeljnih tečajeva do vojnih akademija, sadržavat će progresivne module CSF programa koji će pomagati zapovjednicima u procesu jačanja osobne psihičke otpornosti kao i otpornosti svojih vojnika. CSF je jedan od najvažnijih programa uvedenih u američke oružane snage. ■

Biti uspješniji i osjećati se bolje, uz manje negativnih posljedica zbog izloženosti neizbjegljivim stresnim okolnostima

Foto: US Army

ROBOTI SPREMNI ZA SAMOSTALNO RATOVANJE?

Vojni roboti s vremenom postaju sve inteligentniji, ali su još daleko od toga da se ponašaju po vlastitom nahođenju. Mreže inteligentnih roboata možda će jednom promijeniti način ratovanja, ali će određene zapreke ipak ostati

Suradnja besposadnih i sustava s ljudskom posadom konačni je cilj brojnih istraživača

Dvije malene letjelice u niskom letu iznad sela metodično skeniraju ulice ispod. Ubrzo uočavaju cilj koji se nalazi na kraju mesta. Bez mogućnosti za navođenjem kroz ulice, poslan je signal za pomoć. Ubrzo zatim, cestovno vozilo započinje pažljivo ali svršishodno kretanje po prašnjavim seoskim putovima u potrazi za GPS koordinatama cilja. U međuvremenu, letjelice nastavljaju kružiti i prikupljati informacije o cilju i njegovu okruženju. Za manje od pola sata, pošto su letjelice odletjele, vozilo je dovedeno do krajne točke svojega zadatka čime je misija izvršena.

Ova je tri vozila istraživački tim rasporedio na terenu kao demonstraciju na "Robotском rodeu" (Fort Benning, Georgia, USA) koji pripeđuje Američku kopnenu vojsku (US Army). Dva aviona Piper Cub te automobil Porsche Cayenne bili su robotski upravljeni bez ikakve kontrole ljudi, a svaki je robot imao svoje računalo koje je izvršavalo kolaborativni program koji je pak sva tri stroja pretvorio u jedan samostalni međupravljajući sustav.

Demonstracija je naoko izgledala jednostavno jer je cilj bila zamka postavljena na cesti, ali zamislimo da je ova ulica negdje gdje svaka hrpa smeća

ili ruševina može sadržavati smrtonosnu improviziranu eksplozivnu napravu. Upravo za takva mjesta ovi neovisno upravljeni roboti mogli bi u budućnosti pomoći vojnicima kako bi izbjegli opasne putove. Vojni zapovjednici su tijekom prošlog desetljeća naveliko prigrili uporabu besposadnih letjelica (UAV) te ostalih robotskih sustava kako bi bolje svaldali opasne ratne zadatke. Prema izvorima tvrtke za istraživanje tržišta ABI Research, 65 zemalja već se koristi vojnim robotima ili su u procesu njihova usvajanja.

Udio robota raste

Udio borbenih robota samo će rasti - Američki kongres razmatra program po kojem će do 2015. godine jedna trećina kopnenih borbenih vozila biti bez

Prihvaćajući pametnije i još više autonomne sustave postavit će još veći teret na projektante i na njihovu sposobnost kako bi analizirali ono što proizlazi iz svih testiranja. Ali neće biti moguće predvidjeti baš sve rezultate jer bi trebalo uzeti u obzir beskonačno mnogo mogućnosti.

posade, a američko ministarstvo obrane upravo razvija lepezu besposadnih sustava koji će se u budućnosti raspoređiti na terenu. U međuvremenu, na tisuće inženjera robotike diljem svijeta postižu impresivne rezultate umrežavajući robe te unapređujući sofisticiranost i autonomiju takvih sustava.

Bez obzira na napredak u performansama i sigurnosti, ovi su roboti vrlo daleko od savršenog iako rutinski izvršavaju naredbe u situacijama za koje čak i nisu projektirani, te u kojima njihova reakcija ne može uvijek biti i očekivana. Neke besposadne letjelice koje rabi američko ministarstvo obrane imaju mnoštvo senzora, uključujući i noćnu kameru visoke rezolucije, 3D slikovne senzore te senzore za zvuk. Pa ipak ne mogu razlučiti objekte - je li pas koji spava ili grmlje, čak i u uvjetima izvrsne vidljivosti.

Ljudski faktor je itekako potreban kako bi se upravljalo letjelicama (ili vozilima), razlikovalo podatke te koordiniralo postupcima unutar raznovrsnih sustava. Ako bi htjeli potpuno neovisne robe koji će stupiti na bojišnicu, a koji su sposobni planirati i nositi se s misijama te učiti iz tih iskustava, tada je potrebno nekoliko ključnih naprednih tehnologija uključujući poboljšanu osjetilnost (sen-

Zmijoliko robotsko plovilo

zori), strože ispitivanje te besprijeckorna međuoperativnost. Pa čak i tada ostaje osnovno pitanje - kako opremiti takve robote da bi mogli donijeti kritične odluke samostalno?

Neki su se zapitali hoće li jednog dana roboti biti sposobni i pametni međusobno se klonirati. Odgovor je možda i dan: roboti će jednog dana biti sposobni kreirati svoju identičnu kopiju - mehaničko tijelo i softverski kod koji predstavlja njihov mozak. Istraživači Tech Research Institute (Georgia, SAD) rade na razvoju robota više od 20 godina, počevši s podvodnim vozilima te zračnim i kopnenim vozila, a odnedavno i na kolaboraciji između robota.

Znanstvenici potvrđuje da roboti postaju pametniji, ali nije lak zadatak naučiti ih svim potrebnim znanjima kako ne bi trebali ljudski nadzor, ali još je vrlo daleko kada će moći klonirati sami sebe.

Nevjerojatan je tempo progrusa na ovome polju - tisuće istraživača uključeno je u unapređenje inteligencije i neovisnosti besposadnih sustava, a nova otkrića pojavljuju se stalno. Raznovrnost i broj besposadnih sustava koji se razmještaju već je vrlo velik. Veličina besposadnih letjelica kreće se od masu oko tone (npr. letjelica MQ-1 Predator tvrtke General Atomics) pa do 430

grama (Wasp - mikroletjelice tvrtke AeroVironment).

Postoje besposadna vozila koja se kreću na gusjenicama, hodaju na četiri noge poput pasa ili puža kao zmije. Besposadna podvodna vozila mogu se kretati pod vodom kilometrima, a robotski brod može patrolirati u potrazi za gusarima, krijumčarima te ostalim kriminalcima.

Pa ipak niti jedan od navedenih sustava nije autonoman. Besposadna

Dobivanje uvida o funkciranju robota je srođno izvođenju funkcionalnog MR-a (magnetske rezonancije) na ljudskom mozgu. Promatraljući koja područja mozga dobivaju veći protok krvi te neuronske aktivnosti u određenim situacijama, neurolog bolje razumije kako mozak funkcioniра. U slučaju robota, ekivalent MR-a mogao bi biti upravljanje softverskom simulacijom kojom bi se "prisluškivao" elektronički mozak u stroju. Stimulirajući robota kako je u određenoj situaciji može se vidjeti koju će vrstu informacija robotski senzori prikupljati, kako će podatke procesirati i analizirati, te kako će uporabiti podatke koji će dospijeti prilikom donošenja odluke.

letjelica Global Hawk RQ-4, izrađena u tvrtki Northrop Grumman, navođena je putem satelitske navigacije i zahtijeva ljudskog pilota-operatera koji sjedi u zemaljskoj postaji za daljinsko upravljanje, dodatno osoblje koje upravlja senzorima na letjelici te analizira podatke koji se odašilju natrag. Pack Bot tvrtke iRobot taktički je robot kojim se upravlja na daljinu pomoću kontrolera nalik onome za videoigre uz dodatni joystick. Čak i vozila bez vozača koja su se od 2004. do 2007. godine natjecala za DARPA-u, nisu u potpunosti autonomna jer su putanje, koje su bile unaprijed zadane, bile strogo kontrolirane.

Potpuna autonomija?

Zbog čega nismo mogli vidjeti potpuno autonomna robota koji može samostalno prikupljati podatke, odlučivati i djelovati s ljudima i ostalim robotima? Besposadni sustavi brzo bi poklepnuli u ova tri ključna aspekta: prikupljanje podataka, ispitivanje i međuoperabilnost. Premda većina današnjih naprednih robota mogu prikupljati podatke iz niza kamera, mikrofona i ostalih senzora, ipak ih ne mogu obrađivati u realnom vremenu te se nakon toga inteligentno ponašati prema dobivenim rezultatima. Slično je s ispitivanjem koje predstavlja problem jer ne postoji prihvatljivi način kojim će autonomni sustav odgovoriti na svaku moguću situaciju koja se može pojavit u stvarnom svijetu. Međuoperabilnost postaje čimbenik tamo gdje raznovrsni roboti zajedno rade, a još je teže međusobno ophođenje između posadnih i besposadnih sustava.

Robot nije samo platforma puna senzora. Besposadni auto vozi gradskom cestom, a kamere su tijekom vožnje opazile parkirani auto, otvoreni šaht na sredini ceste te skupinu školske djece koja prelaze ulicu. Ali ako nije prepoznao kako je auto auto, kako je šaht šaht, kako su djeca djeca, tada neće biti dovoljno informacija kako bi se izbjegle te i takve prepreke. Problem prikupljanja podataka u robotici proteže

se daleko iznad projektiranja samih sofisticiranih novih senzora. Jednom autonomnom robotu potrebna je sposobnost da bi automatski procesirao podatke iz senzora, razlučio relevantne informacije iz tih podataka te na temelju toga donio odluku u realnom vremenu na temelju tih novih informacija, ali i na informacijama koje su prikupljene prije. Cilj je postići ono što istraživači nazivaju "razumijevanje situacije".

Pošto nema ljudskog faktora kako bi se pomoglo oko interpretiranja podataka, razlozima u svezi podataka, te odluke kako bi se nešto izvršilo, tada "razumijevanje situacije" postaje vrlo škakljivo. Uz postojeću tehnologiju ne postoji robot koji ima ugrađene baš sve senzore kojim bi se precizno razumijevala okolina. Štoviše, odluke koje se donose mogu biti bazirane na nesigurnim ili proturječnim informacijama.

Pošto vojni roboti obično djeluju u osjetljivim okruženjima, potrebno je zajamčiti dodatnu predostrožnost. Što će biti ako neispravan senzor na UAV-u ispostavi pogrešne podatke procesnoj jedinici u samom UAV-u pa se letjelica uputi preko državne granice bez dopuštenja? Što ako pogreškom ispali projektil na prijateljski cilj? Ako potpuno autonomni, besposadni sustav učini takvu ozbiljnu pogrešku, tada će on ugroziti sigurnost ostalih posadnih i besposadnih sustava.

Posebna je komplikacija što većina automatizacije i kontrole pristupa, pogotovo za one (robote) koji trebaju surađivati, podrazumijeva kako svi besposadni sustavi imaju jednaku razinu autonomije i istu programsku arhitekturu. U praksi to obično nije slučaj jer bi tada svi roboti trebali biti ponovno projektirani kako bi mogli i raditi zajedno. Vidljivo je da su potrebni novi pristupi kojima će se predstaviti nepoznati i autonomni sustav bez potrebe rekonfiguracije cijelokupne game robota.

Predator je UAV koji je razvijen 1990-ih godina, a od koncepta do raspoređivanja na teren prošlo je manje od 30 mjeseci što je vrlo brzo za stroge vojne standarde. Začudo, taj je UAV imao samo nekoliko trzavica prije nego što je raspoređen na teren. Uz ostale stvari letjelica je često pokazivala probleme tijekom letenja pri lošem vremenu, pokazala je probleme tijekom upravljanja i održavanja, a kamere za IC pojas i dnevno svjetlo imale su problema u izoštravanju ciljeva. Zapovjednici su trebali letjelice u vrlo kratkom vremenu, pa su tako morali prihvatići i postojeće nesavršenosti ali i očekivati kako će buduće nadogradnje otkloniti nedostatke.

Testiranja

Ali kako ispitati potpuno autonomni sustav? Za robe, koji se daljinski upravljaju ili navode pomoću GPS putnih točaka, akcije se već unaprijed znaju. Ako se akcije poremete izvan zadanih instrukcija, tada ljudski operator u slučaju opasnosti može isključiti sustav. Ako vozilo provodi svoju vlastitu odluku tada se njegovo ponašanje ne može predvidjeti, niti se sa sigurnošću može potvrditi ponaša li se stroj kako treba i u okviru sigurnosti. Mnogobrojni faktori mogu utjecati na ishod zadanog testa: robotsko procesiranje prepoznatljivih informacija, vanjske pobude, varijacije u operativnom okruženju, greške hardvera i softvera, lažne pobude, te sve nove i neočekivane situacije koje robot može susresti. Zbog toga nove metode ispitivanja trebaju uvidjeti i ući u razloge zašto robot provodi te i takve odluke.

Sljedeća poučna forma testiranja obuhvaća jednostavne igre sa strojem na pokusnom terenu za igre. Teren za igre ima dobro definirane granice i sigurnosne mehanizme koje ljudima i ostalim robotima omogućuju interakciju s testiranim robotom kako bi se promatralo njihovo ponašanje. Ovdje je manje važno poznavati detaljne podatke iz senzora i točan redoslijed odluka koje stroj izvršava, a ono što se događa na terenu za igru potpuno je sigurno i svrshishodno. ■

Besposadna mikroletjelica RQ-16A T-Hawk

Leon RIZMAUL, foto: HRT, serijal Hrvatski kraljevi

Nakon uspješne vladavine kralja Zvonimira i kratkog razdoblja u kojem je na tronu bio Stjepan II., u juriš na hrvatsko prijestolje krenula je mađarska dinastija Arpadovića. Suprotstavio im se Petar Snačić...

KRAJ RAZDOBLJA NARODNIH VLADARA

Za Zvonimirova vladanja dogodile su se brojne društvene promjene

O podrijetlu kralja Zvonimira ne zna se gotovo ništa. Pretpostavlja se tek da je bio daljnji rođak svog prethodnika Petra Krešimira IV., i to po onoj protjeranoj "venecijanskoj" crti Svetoslava Suronjе. Zvonimir je na neki način uspio u samostan smjestiti Krešimirova nečaka Stjepana, navodno boležljivog, i tako ga ukloniti kao potencijalnog suparnika za prijestolje. Da bi učvrstio svoj kraljevski položaj, Zvonimir je morao dobiti potvrdu svoje vlasti od nekog međunarodno priznatog autoriteta. Papa Grgur VII., možda čak i najvažniji rimski pogla-

var u povijesti Vatikana, bio je savršen izbor. Tim savezom Hrvatska i Zvonimir su dobili potvrdu svoje samostalnosti i uklopljenosti u onodobne europske tokove, kao što je to svojedobno učinio i Branimir.

Gebizon donosi potvrdu

Zvonimir je od Grgura VII. zatražio krunu i potvrdu svoje vlasti, a papa je uistinu poslao žezlo, mač i zastavu te svog legata Gebizona koji je okrunio Dmitra Zvonimira 1075. u crkvi sv. Petra i Mojsija u Solinu za kralja

Hrvatske i Dalmacije. Zauzvrat, papa je dobio prisegu Zvonimirove vjernosti i samostan sv. Grgura u Vrani u kojem su se čuvale prijašnje kraljevske krune i druge dragocjenosti. Nije manje važno da se Zvonimir kao papin vazal obvezao na plaćanje godišnjeg danka u visini od 200 dukata. Osim toga, hrvatski vladar morao se obvezati da će se brinuti za pravdu u svom kraljevstvu, da će sprečavati prodaju ljudi u ropstvo, kao i da će pomagati Crkvu i brinuti se o sirotinji. Zvonimir nije imao vladara patrona u Carigradu,

jedino je u duhovnom smislu iznad njega bio papa. Ponašao se poput bilo kojeg onodobnog franačkog vladara, pa možemo reći da je sposobni Dmitar Zvonimir bio stvarni vladar prostora od mora do Drave.

Zvonimirova legenda

Za Zvonimirova vladanja dogodile su se, današnjim rječnikom rečeno, brojne društvene promjene. Javno vlasništvo se privatiziralo, pojavilo se vlastelinstvo i iznad svega pojačao utjecaj i materijalni položaj Crkve. Sve su ovo elementi koji upućuju na to da je upravo tada počeo proces razvoja feudalnog društva u Hrvatskoj. Nakon Zvonimirove smrti narodom se raširila legenda o njegovu tobožnjem ubojstvu na Kosovu polju pokraj Knina. Prema jednom dokumentu iz IV. stoljeća Zvonimir je 1089. na saboru u Kninskom polju pozvao narod da pomogne bizantskom caru u obrani od Turaka Selđuka. U kasnijim stoljećima pojavila se priča da su Zvonimira ubili njegovi podanici jer im se nije išlo u daleki križarski rat. Prema legendi u času smrti Zvonimir je prokleo Hrvate da nikad više nemaju vladara svoje krvi.

Dmitar Zvonimir bio je veliki dobročinitelj Crkve i darovao joj je mnoga dobra. Tako je jednom prigodom i samostanu svete Lucije kod Baške darovao zemlju za gradnju crkve. Ta darovnica ovjekovječena je na jednom od najstarijih hrvatskih pisanih spomenika – Baščanskoj ploči. Pisana je na kamenu hrvatskim jezikom i glagoljskim pismom, najpoznatiji je i jedan od najstarijih hrvatskih jezičnih spomenika. Nastala je oko 1100. godine, a ime je dobila po mjestu gdje je pronađena na otoku Krku u crkvici svete Lucije u Jurandvoru pokraj Baške. Ploča je opsegom najveći kameni spomenik s uklesanim glagoljskim slovima i s vrlo bogatim sadržajem. Osobitost toga teksta jest u tome što se u njemu prvi put u pisanome obliku na hrvatskome jeziku spominje hrvatsko ime i narodno ime vladara – kralja Zvonimira. Baščanska ploča danas se čuva u atriju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, ali je i dalje u vlasništvu

krčkoga biskupa i aktualnog opata crkve svete Lucije.

Petar i boj na Gvozdu

No Zvonimir zapravo i nije bio posljednji hrvatski kralj. Naslijedio ga je onaj boležljivi Stjepan II., ali kao star čovjek, koji je umro već nakon dvije godine bez muških potomaka. U tom kritičnom trenutku, kako tvrdi Toma Arhidakon, u hrvatskom kraljevstvu zavladao je "velika nesloga među svim prvacima" jer su se pretendenti potukli za prazno prijestolje. Takvu situaciju odlučio je iskoristiti ugarski kralj Ladislav Arpadović. Pozivao se na pravo Arpadovića na hrvatsko prijestolje po svojoj sestri, supruzi kralja Zvonimira, Jeleni Lijepoj. Lako je zauzeo Slavoniju, ali je tek njegov nećak Koloman krenuo prema južnoj Hrvatskoj. Povoljna okolnost za Kolomana bila je zauzetost bizantskog cara obranom svoje države

Petrovom gorom. Danas se dvoji je li to Petrova gora na Kordunu ili Gvozd na dijelu Kapele iznad Modruša, ali ne dvoji se o tome tko je bio posljednji kralj hrvatskog ranog srednjeg vijeka.

Pacta Conventa

Poslije boja na Gvozdu zbog upada nomada Pečenega s istoka Koloman je morao napustiti Hrvatsku i braniti istočne granice Mađarske. Vratio se pet godina poslije kada se nakon navodnog sporazuma s hrvatskim plemstvom u Biogradu na moru okrunio za hrvatskoga kralja. Krunjenjem Kolomana Hrvatska je ušla u personalnu uniju s Ugarskom s kojom je otada vezana osobom zajedničkoga vladara. Dokument o tome poznat pod nazivom "Pacta conventa" ostao je sačuvan u prijepisu iz XIII. stoljeća i malo je reći da je kontroverzan. Unatoč tomu što ga je mađarska historiografija kroz stoljeća uglavnom negirala, neprestano

Peter Snačić izgubio je život na planini Gvozdu 1097.

od križarskih skupina koje su pustošile njegove europske i azijske pokrajine. Bizantski bi car, da je bio u mogućnosti, pritekao u pomoć Hrvatima, jer je znao da će i njegovu carstvu zaprijetiti opasnost ako padne Hrvatska. Negdje na granici između Slavonije i Dalmacije, na planini Gvozdu 1097., Koloman se sukobio s vojskom na čelu s Petrom Snačićem. O presudnoj bitki malo se zna. Pouzdano je jedino da je u šestokom boju život izgubio i sam Petar. U spomen na posljednjeg vladara "domaće krvi" Gvozd je prema Snačiću prozvan

žečeći poništiti hrvatsku konstitutivnost, Pacta conventa je (p)ostala osnovicom hrvatskih državnih prava. Od te prijelomne 1102., Hrvatska je na samostalnost čekala točno 890 godina. Dijelila je državnu zajednicu prvo s Ugarskom, zatim sa zemljama pod habsburškom vlašću pa je 1918. ušla u Jugoslaviju, sve dok je 1992. međunarodna zajednica ponovno nije prihvatala kao samostalnu i međunarodno priznatu državu. ■

Seriju Hrvatski kraljevi gledajte petkom na HRT 1 iz središnjeg Dnevnika

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Dokumentirani zapisi o neistinama protiv Hrvatske tijekom Domovinskog rata (VI. dio)

Na kraju svjedočenja pred Haškim sudom S. L. se osvrnuo i na postupak srpskih vlasti prema izbjeglicama iz Hrvatske nakon njihova ulaska u Srbiju: *U prvih 24 sata nakon što je većina ljudi napustila Krajinu, međutim, politika je promjenjena. Policija je počela da izdvaja sve muškarce. Kasnije sam otkrio da su neki prebačeni u Bosnu, a ja sam lično poslat u logor u istočnoj Slavoniji. U to vreme sam mislio da ostale muškarce i mene vraćaju nazad da se borimo protiv Hrvata, pošto je zvanična propaganda tvrdila da Srbi i dalje brane Krajinu. U stvari, još sam nosio uniformu. Ukrcaši su nas u autobuse, od kojih je svaki imao po četiri pratioca, redovne pripadnike policije Republike Srbije. Policijski nisu hteli da nam kažu kuda nas vode. Tek nakon što sam video tablu pored puta na kojoj je pisalo "Dalj", shvatio sam kuda nas vode. Kako se ispostavilo, odveli su nas u logor kod Dalja, u blizini Erduta, koji je držao Arkan. Po dolasku, sve su naterali da izadu iz autobrašuna i da trče kroz "šibe", gde su ih Arkanovi vojnici tukli pendrecima. Na sreću, ja sam izbegao batine jer me je jedan od Arkanovih vojnika prepoznao i izdvojio u stranu. On je ranije bio pripadnik 21. korpusa i zvao se, ako se dobro sećam, G. Tiho mi je rekao da skinem sat i sakrijem sve što je vredno na meni. Uradio sam kako mi je rekao i onda sam video da arkanovci oduzimaju stvari od vrednosti svima ostalima. (...) Ipak, na kraju sam ostao u logoru četiri dana. Za to vreme, mene lično nisu maltretirali, ali*

sam video da su ostali zatvorenici bili strašno zlostavljeni. Muškarci su više puta prebijeni, a video sam da su nekoliko golih zatvorenika, lancima vezali za jarbole u krugu logora i ostavili ih tamo satima nakon što su ih pretukli. To je bilo stravično mesto. Svakog dana sam viđao Arkana u logoru kako ujutro okuplja svoje vojnike na smotru. Mi smo takođe morali da se pojavimo na smotri. Svi stražari u logoru bili su arkanovci i izgledalo je da ih Arkan i njegovi oficiri vrlo strogo kontrolisu. Zbog toga ne verujem da je iko od njih uradio nešto ako to Arkan nije odobrio.

Zvanično, mi smo odvedeni u taj logor i radi "dopunske obuke" i, dok sam tamo boravio, čuo sam da Arkanu plaćaju 100 nemačkih maraka za svakog čoveka dodatno obučenog za borbu u Bosni ili istočnoj Slavoniji. On i njegovi ljudi tretirali su krajiske Srbe kao desertere. Arkan i njegovi ljudi stalno su nam ponavljali: "Mi (Srbija) smo pet godina obezbeđivali RSK-u hranu, oružje i snabdevanje, a vi se onda niste ni borili." Nakon što sam otisao, čitao sam istu poruku u beogradskoj štampi i viđao je na tamošnjim plakatima. (...)

Godine 1995. otisao sam prvi put kod Z. (njegova veza u KOS-u, op. A. N.) u kancelariju. Nalazila se u zgradi štaba za vojnu odbranu grada Beograda, na petom spratu. Svako ko je odlazio u kancelarije KOS-a, išao je samo po pozivu. (...) Mislim da nije neuobičajeno da neko u mom svojstvu nikada nije bio u tim kancelarijama. KOS je bio potpuno usitnjen i nisam znao ko još

radi za Z. na poslovima sličnim mom. On je verovatno imao 10 ili više ljudi koji su mu podnosili izvještaje. Isto tako, ne znam kome je on podnosio izvještaj. Z. je bio moj jedini kontakt sa KOS-om, izuzev u nekoliko prilika, kada je u svoje ime poslao nekoga za određenu svrhu. Da se njemu nešto desilo ili da je nestao, ne bih znao nikoga drugog u KOS-u sa kime bih stupio u kontakt. (...)

Gledano unazad na ono što se desilo u Krajini, uvereniji sam nego ikada da je vlada u Beogradu iskoristila RSK i njeno stanovništvo kao oruđe za druge ciljeve. Pre 1995. u Krajini nikada nisi mogao da čuješ da neko izriče zamerke na račun Beograda. Ljudi su bili potpuno lojalni i nisu uviđali da "njihova" vlada RSK-a provodi više vremena u Beogradu nego u Kninu. Na kraju, Beograd ih je prodao i čak izmanipulisao da se svi odmah isele. Da je ostao veliki broj ljudi, možda bi se za njih stvari sredile, ali je to samo moja pretpostavka. U svakom slučaju, ljudima je toliko bio ispran mozak i toliko ih je zastrašila propaganda njihove vlastite vlade da su malobrojni hteli da rizikuju da ostanu u Hrvatskoj. Prema onoj nekolicini koji su ostali u Krajini postupalo se vrlo loše, ali bi to možda bilo drugačije da nisu svi odjednom otišli. Beograd čak i danas nastavlja da manipuliše krajinskim Srbima. ... (Iz svjedočenja djelatnika SVK-a S. L. na sudu u Haagu, u predmetu protiv Slobodana Miloševića, između 1. siječnja i 1. srpnja 1999., str. 29-31). ■

PRETPLATI SE NA HRVATSKI VOJNIK UŠTEDI I ODABERI DAR

Poštovani čitatelji!

U želji da vam budemo što dostupniji, a istodobno žečeći nagraditi vašu vjernost, svima zaинтересiranim, dosadašnjim i budućim čitateljima koji se do **31. prosinca 2011.** odluće za godišnju pretplatu na časopis **Hrvatski vojnik**, darujemo naše proizvode po vašem izboru.

ZA VAŠU VJERNOST DARUJEMO TRI DVD IZDANJA ILI TRI CD NASLOVA
ILI JEDNU OD KЊIGA MEĐU PONUĐENIM NASLOVIMA:

KNJIGE:

Suvremeno oklopništvo
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Pozdrav iz Chaghcharana
Hrvatski vojnik u službi zajednice

FOTOMONOGRAFIJE:

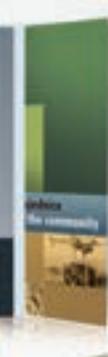
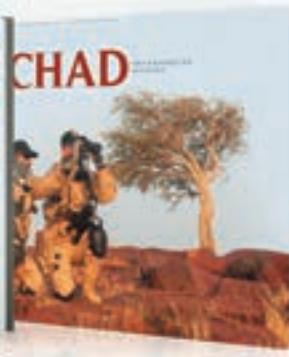
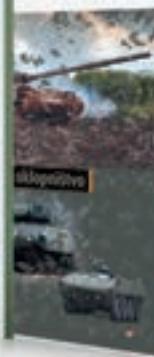
Mirovna operacija CHAD
Vojska pobjednika

DVD IZDANJA:

Krila obuze
Zantimanje Vojni pas
Kadetski bal
Mirovna operacija CHAD
VRO Oluja - 5 minuta za sjećanje
Čuvari svjetskog mira

CD IZDANJA:

Simfonijski puhački orkestar OSRH i klapa HRM "Sv. Juraj" - Domovini s ljubavlju
Simfonijski puhački orkestar OSRH - Hrvatske koračnice
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

Potrebno nam je dostaviti kopiju uplatnice za godišnju pretplatu s adresom na koju želite da se šalje Hrvatski vojnik i namakom za koju nagradu ste se odlučili na mail: hvojnik@morth.hr ili fax: 01/3784 322

Nagradu za vašu vjernost šaljemo poštom na vašu adresu.

Godišnja pretplata na Hrvatski vojnik je 280 kuna.

BROJ DAROVA JE
OGRANIČEN.
ODLUČI SE JOŠ DANAS!

BIBLIOTEKA

Kami Garcia & Margaret Stohl
Divna stvorena
Naklada Ljevak, srpanj 2011.

Ethan Wate, zvijezda školskog košarkaškog tima, jedva čeka da završi srednju školu i napusti južnjački gradić u kojem je odrastao. Život mu je postao težak otako mu je umrla majka a otac se povukao u svoju radnu sobu i posvetio pisanju knjiga. Tada u njegov život ulazi Lena Duchannes - neobična djevojka koja mu se prije toga neko vrijeme pojavljivala u snovima...

Bestseler New York Timesa, knjiga *Divna stvorena*, priča je o fatalnoj ljubavi i o mračnoj, opasnoj tajni, rakošan južnjački gotički roman koji će vas očarati već nakon prvih nekoliko stranica i uvući u mračni svijet magije i misterije.

Preporuka da pročitate ovu knjigu jest i podatak da je Warner Brothers otkupio prava za snimanje filmske trilogije na temelju prve tri knjige iz serije, od kojih su dosad izašle dvije (*Divna stvorena* i *Divna tama*), uvjeren da će s njom ponoviti, a možda i nadmašiti fantastičan uspjeh *Sumraka sage*.

Priredila Leida PARLOV

FILMOTEKA

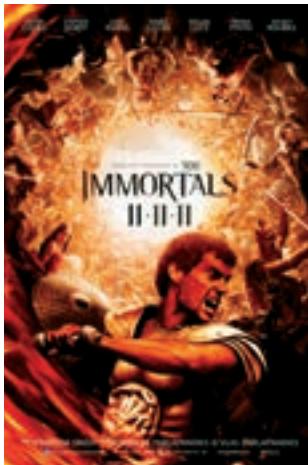
Besmrtnici

- povjesni spektakl
- režija: Tarsem Singh
- distribucija: Blitz film & video
- uloge: Mickey Rourke (Hiperion), Henry Cavill (Tezej), Freida Pinto (Fedra)
- trajanje: 112 min

Smrtonosna vojska nemilosrdnog kralja Hiperiona bjesni diljem Grčke, uništavajući sve oko sebe. Selo za selom pada pod njegovim legijama, a Hiperion je sa svakom pobjedom bliže svojem cilju - oslobođanju sile zarobljenih Titana radi uništavanja bogova Olimpa i ljudskog roda. Izgleda da ga ništa neće moći sprječiti, no kamenoklesar imenom Tezej zakune se osvetiti smrt majke. Mladi junak nema pojma da je sudbina čovječanstva u njegovim rukama, da su mu bogovi naklonjeni i da mu je otac ni manje ni više nego Zeus...

Dugo smo čekali ekranizaciju priče o velikom antičkom junaku Tezeju, i čekanje se isplatilo. *Besmrtnici* su svakako najugodnije iznenađenje sezone. Naravno da ćemo film najviše pamtitи по ludom Hiperionu Mickeyu Rourku, ali ni ostali nisu podbacili. Posebno su me dojmili mladi bogovi s Olimpa i njihov zaštitnički odnos prema ljudima. Bitka bogova i oslobođenih Titana toliko je nadnaravna i valjda bi tako trebalo izgledati kad se tuko besmrtni. Ovo je prvi film koji je 3D tehnologiju približio dosad nedostiznim Avatar standardima. Prvi sam put gledao film, a da nisam bio svjestan 3D naočala na nosu. Moja jedina primjedba odnosi se na pretjerano zadržavanje u studiju. Dojam je da baš nijedan kadar nije snimljen u stvarnom svijetu, nego da je sve snimljeno pred plavim platnom pa onda računalno generirano. Bez obzira na to, *Besmrtnici* su spektakl godine. Epska priča o osveti i sudsbi u stiliziranom i spektakularnom 3D doživljaju koja se ne bi smjela propustiti.

Leon RIZMAUL

VREMEPOV

29. studenog 1944.

Potonuo najveći nosač zrakoplova

Poslije žestokih tromjesečnih borbi s Amerikanima za Filipine 1944., japanska je ratna mornarica pretrpjela katastrofalne gubitke. Više od 300 tisuća tona najboljih ratnih brodova s 10 tisuća japanskih vojnika završilo je na dnu Tihog oceana. Bio je to poraz od kojega se Japan nije mogao oporaviti. Prekinuti su i putovi opskrbe naftom i važnim sirovinama iz jugoistočne Azije. Ipak, ratni su stratezi i dalje fanatično nastavljali borbu. Jedna od najvažnijih zadaća bila je sačuvati od propasti potpuno novi nosač zrakoplova Šinano, ponos i simbol nade cijele japanske nacije. Bio je to div od 65 tisuća tona, u to doba najveći nosač zrakoplova na svijetu, veći i od najvećeg američkog broda tog tipa. Japanski stratezi maknuli su ga iz Tokijskog zaljeva, kojim su se američke podmornice činile opasne, u relativnu sigurnost Unutarnjeg mora. No umjesto spasa tu ga je čekao nemili kraj. U pratnji triju razarača Šinano je 28. studenog 1944. zaplovio prema jugu, ali ga je 100 milja od Tokija presrela američka podmornica. Četiri torpeda pogodila su golemi nosač, ali zapovjednik Šinana Tošio Abe nije se previše zabiluo. Jednako moćan Musači, brod građen na istoj osnovi, potonuo je tek pošto ga je pogodilo 19 torpeda i velik broj avionskih bombi. No zbog loše izvedbe unutarnjih komora i neuvježbane posade, najveći nosač u svijetu Šinano potonuo je brže nego što je itko mogao predvidjeti. Na morsku su dnu završili i Abe i 500 članova posade. Primat u razvoju nosača zrakoplova preuzeeli su Amerikanci. No tek 1954. u more je porinut Forrestal, prvi nosač sa zapreminom većom od Šinana. Poslije njega gradili su se brodovi na nuklearni pogon, Enterprise i klasa Nimitz, koji su i danas glavni pomorski oslonac SAD-a, jedine svjetske pomorske velesile.

30. studenog 1939. - Finsko-sovjetski rat

26. studenog 1991. - predaja vojarne "Maršal Tito" u Zagrebu

27. studenog 1991. - odluka Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o slanju mirovnih snaga u Hrvatsku

29. studenog 1994. - početak akcije Zima'94.

(oslobađanje Livanjskog polja)

1. prosinca 1896. - rođen sovjetski maršal Žukov

1. prosinca 1971. - Tito se obraća s Hrvatskim proljećem na sjednici u Karađorđevu

Leon RIZMAUL

Mladen KORADE

Samokres Makarov 9x18 mm

Rusija ili pak SSSR je zemlja koja je, vjerojatno, najčešće mijenjala službeno kratko oružje. Tu su Smith & Wesson Model 3, Nagant M1895, Mauser C96, FN Browning M1903, Tokarev TT-33, samokres Makarov, strojni samokres Stečkina, mali polustrojni samokres PSM (pistolet samazarjadnij malagabaritni) i samokres Jarjagina (ne računajući samokrese razvijene samo za postrojbe posebnih namjena). U statusu službenog samokresa najduže se zadržao Makarov i to od 1951. godine do kraja prošlog stoljeća. Makarov je razvijen za metak kalibra 9x18 mm, izvedenice njemačkog metka 9x18 mm Ultra, razvijanog tijekom II.

TT podaci

Kalibr: 9x18 mm
Duljina: 161 mm
Duljina cijevi: 93 mm
Masa praznog oružja: 730 g
Kapacitet spremnika: 8 metaka

svjetskog rata, kojem je bio cilj proizvesti metak za samokres bez bravljjenja cijevi. Njemački su uzori, osim u metku, vidljivi i u koncepciji samog samokresa (Walther PP/PPK). No slijedeći rusku školu oružarstva, učinjene su preinake i pojednostavljenja konstrukcije, pogotovo mehanizma za opaljenje, što je rezultiralo velikom silom okidanja kod dvostrukog djelovanja. Koliko je pojednostavljena konstrukcija i rastavljanje samokresa

Snimio T. BRANDT

do najmanjeg dijela, vidljivo je u korisničkim uputama koje su izdale oružane snage bivšeg DDR-a. Za potpuno rastavljanje treba samo šipka za čišćenje, originalno izdana uz samokres. Bez obzira na grubu izradu, velike tolerance i tvrdo opaljivanje samokres Makarov je pouzdano oružje koje neće "izdati" korisniku, a radit će, kako u Sibiru tako i u Sahari, a sve uz minimalno održavanje. Uz bivši DDR, samokres Makarov je izrađivan u NR Kini i Bugarskoj, otkud je i primjerak iz Vojnog

muzeja. Bugarska inačica se od originala razlikuje samo po oznakama, što ne čudi znajući da su sovjetski kontrolori nadzirali proizvodnju pješačkog oružja po sovjetskoj licenciji u Bugarskoj do kraja 80-ih godina prošlog stoljeća. Pištolj na slici ima ugraviran tekst "N. GSHV J.B.", tj. načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske Janko Bobetko, inače ugraviran na više primjeraka koje je general Bobetko kao načelnik darovao zaslužnim i nagrađivanim vojnicima OSRH-a.

HRVATSKI VOJNIK

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
 Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)
Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlastic@mohr.hr)
Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)
Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić
Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937
Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322
Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb
Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr
Naklada: 5000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
 Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2011.
 Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

web info

Dan sjećanja na zločin u Škabrnji je iza nas, ali to ne znači da se s tim lijepim mjestom, ponosom Ravnih kotara, trebamo upoznavati samo svakoga 18. studenog. Obidite Škabrnju virtualno preko www.skabrnja.com. Iako je stranica vjerojatno rad entuzijasta, bez službene .hr domene, ona uđovoljava svim očekivanim kriterijima. Lijepog je dizajna i vrlo informativna, s redovnim updateom. Prije svega, ne propustite klinknuti na podlinke koji će vam pričati o povijesti Škabrnje, s naglaskom na Domovinski rat i tužni 18. studenog 1991. No svakako preporučamo i veselije teme, koje će vam pokazati kako Škabrnja živi danas. Obvezno posjetite fotogaleriju, te link Zabava, na kojem su, između ostalog, crteži odora hrvatskih vojnika tijekom povijesti.

D. VLAHOVIĆ

www.hrvatski-vojnik.hr